

SZAKDOLGOZAT

Nagy-Péter Flóra
2023

BUDAPESTI GAZDASÁGI EGYETEM
KÜLKERESKEDELMI KAR
Kommunikáció és médiatudomány alapképzési szak

AZ LMBTQI+ KÖZÖSSÉG HELYZETÉNEK VÁLTOZÁSA
MAGYARORSZÁGON A 2018-2022 KÖZÖTTI POLITIKAI
KOMMUNIKÁCIÓ ÉS AZ EBBEN AZ IDŐSZAKBAN HOZOTT
TÖRVÉNYI ÉS JOGSZABÁLYVÁLTOZÁSOK HATÁSÁRA

Belső konzulens:

Dr. Berta Péter PhD.
Tudományos főmunkatárs
Kommunikáció Tanszék

Készítette:

Nagy-Péter Flóra

Budapest, 2023

Tartalomjegyzék

ÁBRÁK JEGYZÉKE	4
1. BEVEZETÉS.....	5
1.1. A kutatás fókusza	6
1.2. Módszertani áttekintés.....	6
2. KUTATÁSTÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉS	7
2.1 Saját kutatás módszertanának áttekintése.....	9
3. POLITIKAI KOMMUNIKÁCIÓ: A 2018-2022 KÖZÖTTI TÖRVÉNYBELI VÁLTOZÁSOK ÉS HATÁSAIK BEMUTATÁSA.....	10
3.1 Anyakönyvi törvény – A nem- és névváltoztatás eltörlése (2020.05.29.).....	11
3.2 Gyermekvédelmi törvény – A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról (2020. november).....	16
3.3 Alaptörvény 9. törvénymódosítás (2020.12.22).....	18
3.4 Gyermekvédelmi törvény – „Pedofil törvény/Propagandatörvény” A pedofil bűnelkövetőkkel szembeni szigorúbb fellépésről, valamint a gyermekek védelme érdekében egyes törvények módosítása (2021.06.15)	22
4. AZ LMBTQI+ KÖZÖSSÉGGEL SZEMBENI ATTITÚD ÉS AZ ŐKET ÉRŐ ATROCITÁSOK A 2018-2022 KÖZÖTT MEGHOZOTT TÖRVÉNYEK ÉS POLITIKAI KOMMUNIKÁCIÓ HATÁSÁRA	28
4.1 A transz embereket érő intézményes diszkrimináció az anyakönyvi törvény hatására	29
4.2 Közszereplők általi diszkriminatív megnyilvánulások hatása a társadalomra	31
4.3 Diszkrimináció a munkahelyen és iskolában.....	35
4.4 A propagandatörvény hatása a társadalomra	42
4.5 Hatóságok, hivatalos szervek/ személyek általi diszkrimináció, valamint az atrocitások bejelentésére vonatkozó statisztikai adatok.....	46
5. ÖSSZEGZÉS.....	53
Irodalomjegyzék.....	56
Jogszabályjegyzék.....	59
Interjúk	59
Mellékletek.....	60

ÁBRÁK JEGYZÉKE

1.ábra: Az LMBTQI+ személyek ellen elkövetett gyűlölet-bűncselekmények százalékos eloszlása 2010-ben (Forrás: Marko, 2018, p. 25 alapján saját szerkesztés).....	14
2.ábra: A 2022-es gyermekvédelmi népszavazás összesített eredménye (Forrás: Nemzeti Választási Iroda [2022] eredményei alapján saját szerkesztés).....	26
3.ábra: A 2022-es gyermekvédelmi népszavazás egyes kérdéseire adott érvényes válaszok megoszlásának aránya (Forrás: Nemzeti Választási Iroda [2022] eredményei alapján saját szerkesztés).....	27
4.ábra: A tradicionális női szerepek elfogadása és a homofóbia összefüggései Európában és Magyarországon (ESS 2009) (Forrás: Takács, 2011, p. 34. (20. és 21. ábra) alapján saját szerkesztés).....	33
5.ábra: Az iskolában leggyakrabban előforduló atrocitások százalékos aránya LMBTQI+ diákok ellen (Takács, [2011], p. 48 alapján saját szerkesztés).....	39
6.ábra: A 2005-2010 közötti rasszista adatok alapján az ügyek „közösség tagja elleni erőszak”, valamint „közösség elleni izgatás” kategóriájában kezelt esetek száma (Forrás: Takács, 2011, p. 132)	47

1. BEVEZETÉS

Dolgozatomban az LMBTQI+ közösség helyzetét elemzem Magyarországon, amelyben főként a 2018-2022 közötti időszak jogszabályváltozásai által kiváltott társadalmi hatást, a csoporthoz való viszonyulás változását, továbbá az ebben az időszokban felerősödött LMBTQI+ emberekről szóló politikai kommunikációt vizsgálom. Azért ezt választottam a szakdolgozatom témájának, mert a magyarországi LMBTQI+ közösséghez való hozzáállás és jogaiknak helyzete a 2018-2022 közötti időszakban jelentős változáson ment keresztül. Ez a változás pedig nem vonatkoztatható el az ország politikai berendezkedésétől és kommunikációjától, mivel az egyik legnagyobb szerepet a 2021-es „propaganda-” vagy a köznyelvben „pedofiltörvény” felvetése, majd annak népszavazásra való bocsátása játszotta.

Az ember identitása rengeteg különböző részletből tevődik össze, megteremtve a lehetőséget, hogy több különböző társadalmi réteghez tartozzunk attól függően, hogy milyen jelzőkkel tudjuk azonosítani magunkat. Azonban az identitás nem csak összeköt bennünket, hanem el is választ egymástól. Ilyen elválasztó tényező lehet az emberek szexuális irányultsága is, amelynek kapcsán jelenleg két nagy csoportba kategorizálhatjuk be magunkat. Az egyik a heteroszexuálisok csoportja, ami a többségi társadalmat képezi, a másik pedig az LMBTQIA+¹ csoport, ami minden más, a heteronormatívtól eltérő irányultságot és szexuális identitást foglalja magába. Az eredetileg használt rövidítés, ami az LMBT, egy betűszó, amely a leszbikus, meleg, biszexuális és transznemű szavak kezdőbetűiből tevődik össze. Az eredetileg használt 4 kezdőbetűhöz ma már a 'Q', mint queer², 'I', mint interszexuális és 'A', mint aszexuális betűket is hozzá szokták tenni, illetve a betűszó végéhez egy '+' jelet is hozzáírnak, ami a többi alcsoportra utal a közösségen belül. Ez a rövidítés tehát ernyőfogalomként magába foglal minden olyan csoportot, amelyek tagjai nem a heteroszexuális és/vagy cisz³ életmóddal azonosítják magukat.

Mivel hazánkban is a heteronormatív szemlélet a széleskörben elfogadott norma, ezért ezzel a kisebbségi csoporttal szemben gyakran megjelennek a fóbiák, mint a homofóbia és transzfóbia, illetve a diszkrimináció is. Ezen jelenségek társadalmi kirekesztettséget idéznek elő, vagyis más rétegektől való elszigetelődést, amely rontja vagy akár ellehetetleníti az LMBTQI+ közösség sikeres beintegrálódását a magyar társadalom egészébe. A beintegrálódás

---

¹ A továbbiakban dolgozatomban a betűszónak az LMBTQI+ formáját fogom használni.

² Queer: A Lexiq definíciója szerint a fogalom a homoszexuális szinonimája, valamint gyűjtőfogalomként alkalmazandó mindenkire, aki a heteronormativitáson kívül esik, vagyis minden LMBTQI+ emberre.

³ Cisz: Olyan emberek, akik a születési, azaz biológiai nemükkel (férfi/nő) azonosítják magukat.

hiánya pedig növeli a kisebbségi csoporttal szembeni szimpatizáció hiányát, és esetlegesen az ellenségesség mértékét a társadalom többi tagja részéről.

Az elmúlt években világszerte egyre több figyelmet kapott az LMBTQI+ közösség, és egyre többen kezdtek el foglalkozni ezen csoport társadalomban elfoglalt helyével. A magyarországi közösség helyzetét véleményem szerint azért fontos vizsgálni a magyar társadalomban, mert a hétköznapi tapasztalat azt látszik mutatni, hogy hazánkban magas a diszkrimináció, homofóbia és transzfóbia megjelenése a csoport tagjaival szemben, mely tényezők jelentősen befolyásolják az LMBTQI+ személyek jogainak érvényesítését, valamint a velük szembeni egyenlő bánásmód esélyét.

1.1. A kutatás fókuszja

Kutatásom elsősorban a 2018-2022 közötti időszakra fókuszál, mivel ez alatt a négy év alatt több olyan törvényi és jogszabályváltozás történt, melyek inkább negatívan hatottak a magyar LMBTQI+ közösség életére. Arra szeretnék választ kapni, hogy a 2018 előtti évekhez képest, milyen irányba és mértékben változott – ha változott – a közösség megítélése? Milyen irányba fejlődött az LMBTQI+ személyek felé irányuló diszkrimináció és az ezzel járó atrocitások mértéke? Milyen a politikai kommunikáció jelenleg az LMBTQI+ közösségről, és ez hogy befolyásolja a közösséghez való hozzáállást? Végül, hogy a magyar törvényhozás sérti-e és ha igen, akkor milyen mértékben a közösség alapvető jogait?

1.2. Módszertani áttekintés

Mivel a szakdolgozatom főként a 2018-2022 közötti időszakot vizsgálja és témája 2023-ban is aktuális, valamint sokszor előkerül, ezért a saját kutatásom a módszertanok közül kvalitatív módszerrel dolgozik. A szakmai interjúkat a Háttér Társaság kollégáival készítettem, akik a témában szakértőnek számítanak, és ennek fényében hiteles információkat tudtak számomra szolgáltatni dolgozatom elkészítéséhez. Ezen felül készítettem egy mélyinterjút is egy LMBTQI+ személlyel, aki a közösséghez tartozása révén valamilyen szinten érintett volt a kormány által meghozott 2018-2022 közötti törvényi és jogszabályváltozásokban. Dolgozatomban szakirodalomként felhasználom a témában eddig készült publikációkat és kutatásokat is, amelyek ötvözik a kvalitatív és kvantitatív kutatási módszereket, ám fontosnak tartom kiemelni, hogy ezen kutatások jellemzően 2011 előtt készültek. A politikai narratíva és kommunikáció vizsgálása céljából dolgozatomban nagy hangsúlyt fektetek a 2018-tól eddig meghozott törvényi és jogszabályváltozásokra, amelyek az LMBTQI+ közösséget érintették, és

a hozzájuk kapcsolódó egyéb politikai kommunikációkra. A magyar állampolgárok és a média állásfoglalásának megismerése érdekében a törvényi és jogszabályváltoztatásokkal kapcsolatban közzétett cikkeket, az LMBTQI+ szervezetek állásfoglalásait, illetve a szervezetek által végzett közvéleménykutatásokat is felhasználom dolgozatomban, hogy minél átfogóbb képet kapjak a magyar LMBTQI+ közösség mai helyzetéről hazánkban.

2. KUTATÁSTÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉS

Dolgozatom elméleti része *Kunszig Gábor – Rideg Bánásmód* című könyvét, valamint Takács Judit által publikált és/vagy szerkesztett három könyvet dolgoz fel: *Homofóbia Magyarországon*; *Az egyenlő bánásmód gyakorlatai*; és *A leszbikus, meleg, biszexuális és transznemű (LMBT) emberek társadalmi kirekesztettsége Magyarországon*. Továbbá magyar LMBTQI+ szervezetek által végzett felméréseket és állásfoglalásokat is felhasználok annak érdekében, hogy minél átláthatóbb legyen az LMBTQI+ közösség aktuális helyzete hazánkban. Ezen felül az állami törvényhozás 2018-2022 közötti időszakban jóváhagyott és hatályba lépett törvényi és jogszabályváltozásait is felhasználom, melyeket a magyar állam állásfoglalásának tekintek az LMBTQI+ közösséget illetően.

Mivel a témában talált szakirodalmak jelentős része a 2011-es évek előtt készült, ezért az abban szereplő kutatások eredményeinek és adatainak esetleges elévülésére való tekintettel a felhasznált szakirodalmakban szereplő adatokkal kapcsolatban legfőképpen a *Homofóbia Magyarországon* című 2011-ben kiadott és Takács Judit által szerkesztett könyv egyes fejezeteinek a megállapításaira támaszkodom a dolgozat megírása során. A szakirodalomként használt könyvekben tárgyalt kutatások jellemzően a kvalitatív és kvantitatív kutatási formák ötvözését alkalmazzák, így teljesebb képet nyújtva az általuk vizsgált időszakokban az LMBTQI+ közösség helyzetéről hazánkban.

Takács Judit könyveiben az LMBTQI+ közösség helyzetét méri fel a 2002-2007, illetve 2010-2011-es időszakok között. Ezekben a kutatásokban a magyarországi helyzet mellett az Európai Unió tagállamaiban élő LMBTQI+ emberek helyzetét is bemutatják és elemzik kutató társaival. A publikálásokban elsősorban arra a problémára próbálnak választ találni, hogy miként lehetne a közösség jogait és annak tagjait megvédeni az őket érő diszkriminációtól és atrocitásoktól. Továbbá hogy milyen módszerekkel lehetne az emberekben tudatosítani az LMBTQI+ közösség létezését a társadalomban annak érdekében, hogy az LMBTQI+ emberek társadalmi láthatósága is növekedjen.

A Homofóbia Magyarországon című könyv első fejezete egy 2010-es nagymintás reprezentatív kutatás eredményeire támaszkodik és mutatja be, melynek címe „*Az egyenlő bánásmóddal kapcsolatos jogtudatosság növekedésének mértéke - fókuszban a nők, a romák, a fogyatékos és az LMBT emberek*” (Takács, 2011, p. 16). Ugyanezen könyv második fejezetében a szerzők a 2010-ben a Háttér Társaság és az MTA Szociológiai Kutatóintézet által közösen készített és az ILGA-Europe által támogatott „*Az LMBT emberek társadalmi kirekesztettsége 2010*” című kutatás főbb eredményeit és az azokból levont következtetéseket tárják fel (Takács, 2011, p. 35). A második fejezet főként az LMBTQI+ közösséget a társadalom által 2010-ben ért hátrányos megkülönböztetés megjelenésének formáira és az általuk érintett területekre összpontosít (Takács, 2011, p. 35).

A leszbikus, meleg, biszexuális és transznemű (LMBT) emberek társadalmi kirekesztettsége Magyarországon című könyv az LMBTQI+ emberek társadalmi kisebbségi csoportként való érvényesülését vizsgálja, amivel szintén azt kutatja, hogy milyen hátrányok érik a közösséget a többségi társadalom tagjaival, vagy esetenként akár más kisebbségi csoportokkal szemben is. A könyvben szeplő kutatás 2007 augusztusa és októbere között felvett adatokkal dolgozik, amely a Háttér Társaság és a Labrisz Leszbikus Egyesület együttműködésével valósult meg kvalitatív és kvantitatív módszereket alkalmazva az adatgyűjtés során (Takács, et al., 2007). A 2007-es kérdőívben feltett kérdések között szerepeltek olyan kérdéseket is, amelyek az ESS (Európai Társadalomtudományi Elemzések) 2005-ös reprezentatív mintán kitöltött standard kérdései között is szerepeltek, annak érdekében, hogy vizsgálni tudják a nem specifikusan az LMBTQI+ közösségre vonatkozó témaköröket is (Takács, et al., 2007).

Az egyenlő bánásmód gyakorlatai: Az LMBT-embereket érintő társadalmi megkülönböztetés felszámolásának keretei Magyarországon című könyv arra igyekszik rávilágítani, hogy az LMBTQI+ emberek jogai „*nem különleges privilégiumok, hanem alapvető emberi jogok*” (Takács, 2007, p. 9). A szerző magyar és nemzetközi források használatával és azok összevetésével igyekszik szemléltetni az LMBTQI+ közösség általános helyzetét elsősorban Európán belül. A szerző célja alapvetően olyan jó-gyakorlatok és stratégiák kialakítása, valamint használatba helyezése elsősorban a jog és a politika területén, amelyek elősegítik az LMBTQI+ közösség alapvető jogainak védelmét, továbbá jogaik kiterjesztését is szolgálja.

A Rideg bánásmód című könyvben Kunszig Gábor az LMBTQI+ embereket ért hátrányos megkülönböztetésekről, diszkriminációs esetekről és atrocitásokról gyűjtött össze

esettanulmányokat. Az esettanulmányokból igyekeztem kiválasztani azokat, amelyek a legjobban szemléltetik az LMBTQI+ közösség helyzetét a 2002-2007 közötti időszakban.

2.1 Saját kutatás módszertanának áttekintése

Saját kutatásom eszközeinek a személyes interjú mellett döntöttem, amihez kiválasztottam két LMBTQI+ szervezetet. Az egyik az LMBT Szövetség volt, ami egy ernyőszervezetként működik és amit több szervezet alapított azzal a céllal, hogy könnyebben tudjanak egymással kommunikálni az LMBTQI+ szervezetek. Mivel az LMBT Szövetségnek nincs ügyfélszolgálat, amin keresztül közvetlenül tudtam volna kommunikálni a munkatársakkal, így tőlük a megkeresésemre nem kaptam visszajelzést. A másik szervezetnek a Háttér Társaságot választottam, ami az egyik legaktívabb és egyben az egyik legrégebb óta működő LMBTQI+ jogokat védő szervezet Magyarországon. A szervezet munkatársai közül két személyt kerestem fel email-ben, amely megkeresésemre mindkét munkatárs készségesen reagált. A Háttér Társaság munkatársai mindenben a segítségemre voltak, így gördülékenyen tudtam lefolytatni a saját kutatásomat. Az eredetileg felkeresett személyeken túl kaptam még egy elérhetőséget a szervezeten belül egy jogi munkatárshoz is, aminek köszönhetően végül összesen három interjút tudtam elkészíteni, amelyekből így kettő szakmai és egy LMBTQI+ érintettel készített mélyinterjú lett. Mindkét interjú fajtára más kérdéssort állítottam össze, amik összesen 20-20 kérdésből álltak. Az eltérő kérdések ellenére igyekeztem mindkét interjú típusnál ugyanazon témakörökre fókuszáló kérdéseket feltenni, hogy a végén azokat összevetve megállapítható legyen egy általános tendencia vagy kép a magyar törvényhozásról, a politikai kommunikációról és a magyar társadalom attitűdjének esetleges változásáról a 2018-2022 közötti időszakban hozott törvények és jogszabályok hatására. Összességében az interjúkból megállapítható, hogy az egyes törvényhozások kapcsán folytatott erős politikai kommunikáció ellenére a magyar társadalom nem lett elutasítóbb az LMBTQI+ emberekkel szemben, sőt némely törvény vagy jogszabályváltozás hatása az ellenkezőjét váltotta ki, azaz többen álltak ki az LMBTQI+ jogok mellett. Mindazonáltal az interjúkból az is kiderült, hogy azokban a társadalmi rétegekben, ahol az LMBTQI+ embereket a törvények meghozatala előtt sem fogadták el vagy kifejezetten negatív attitűdöt mutattak feléjük, ott a törvények hatályba lépése után a politikai kommunikáció felerősítette a homofóbiát és transzfóbiát.

3. POLITIKAI KOMMUNIKÁCIÓ: A 2018-2022 KÖZÖTTI TÖRVÉNYBELI VÁLTOZÁSOK ÉS HATÁSAIK BEMUTATÁSA

A kommunikációtudományok különböző ágazataiban az egyik legfontosabb cél a kommunikáció során elérni a hallgatóság befolyásolását. A kommunikációnak ilyen területe például a marketingkommunikáció, amikor a reklámszakemberek egy terméket próbálnak eladni a célközönségüknek, de ilyen kommunikációnak számít a szónoki beszéd is, aminek egyik formája a politikai kommunikáció. A kommunikáció ezen területeiben a legfontosabb közös vonás a kommunikáció közönségének valamilyen módon történő befolyásolása. A befolyásolásnak két alfaja van, amit a kommunikátorok céljuktól függően alkalmaznak. Maga a befolyásolás során a kommunikátor arra törekszik, hogy a másik fél viselkedését vagy véleményét meg tudja változtatni (Márkus, et al., 2014, p. 3). A befolyásolás egyik fajtája a másik fél meggyőzése, amikor a kommunikátor érveket sorakoztat fel beszédpartnerének, aki az érvek meghallgatása után szabad akaratából dönt saját véleményének, illetve viselkedésének esetleges megváltoztatásáról (Márkus, et al., 2014, p. 3). A másik befolyásolási technika a kommunikáció során a másik fél manipulálása, mely során a kommunikáló fél elrejtí befolyásolási szándékát a befolyásolni kívánt személy elől (Márkus, et al., 2014, p. 3). A meggyőzés és manipuláció közötti legfontosabb eltérés, hogy amíg a meggyőzés során a másik fél végig tisztában van a kommunikátor befolyásolási szándékával, addig a manipuláció során a befolyásolt fél nem ismeri a kommunikátor befolyásolási szándékát, azonban, ha a manipuláció eredményeként a kommunikáló fél eléri célját és sikeresen manipulálja a másik felet, akkor a befolyásolt fél nem saját, hanem a kommunikátor akarata szerint fogja megváltoztatni véleményét és viselkedését (Márkus, et al., 2014, p. 3).

A szónoki, így a politikusok által mondott beszédek általában előre megírt szövegezésűek, amelyet a beszéd témájának és az adott párt értékrendjének megfelelően terveznek meg. A beszéd szövegén és üzenetén túl a szónoki kommunikációnak számos más eleme van, amit a kommunikáló félnek alkalmaznia kell a beszéd során, annak érdekében, hogy minél több embert érjen el. Ezek az általában nonverbális eszközök hitelesebbé teszik a kommunikátort és ez által az általa képviselt álláspontot is. A beszédek érveléseinek két fajtája van, amivel hatni lehet a közönségre: az észérvekre ható és az érzelmekre ható érvelési módszer. A kettő közül több kutatás és tanulmány is azt találta, hogy az érzelmekre ható érveléssel nagyobb hatást lehet elérni a befogadónál, mint az észérvekkel. A reklámkommunikációra vonatkozó kutatások által az is kiderült, hogy az érzelmekre való hatással könnyebb manipulálni is a hallgatóságot arra, hogy egy adott terméket megvásároljanak. A politikai

kommunikációnak alapvetően az a célja, hogy meggyőzze közönségét a politikus és pártja kompetenciájáról, melyre előszeretettel alkalmaznak az érzelmekre való hatás technikáját, a meggyőzés azonban könnyen átfordulhat manipulációba is a cél elérése érdekében.

Bene Márton kutatásai a közösségi média hatásairól a politikai kommunikációra vonatkozóan azt találták, hogy a negatív politikai hírek nagyobb érdeklődést és hevesebb érzelmeket váltanak ki a közösségi média platformokon az állampolgárokból (Bene, 2019). Bene doktori értekezésében az eredmények ismertetésénél azt is leírja, hogy a nagy reakciót kiváltó posztok mind negatív üzeneteket tartalmaznak, emellett rendszerint egy ellenségkép is megjelenik bennük (Bene, 2019). A közös külső vagy belső ellenségkép kialakítása a politikában nem ritka jelenség, a történelem során is számos olyan eset volt, amikor ezt a manipulációs eszközt alkalmazták a politikusok. A magyar politikai kommunikáció is többször alkalmazta ezt a módszert az elmúlt években, aminek folytatásaképpen végül – főleg a 2020-as évektől kezdődően, – a magyar LMBTQI+ közösség lett egyes politikai pártok és társadalmi rétegek közös belső ellenségképe.

„Szerintem ez egy 13 éve tartó nagyon populista kormányzásban egy következő eszköz, de láttuk ugyanígy a hangulatkeltést, a törvényhozásnak az erős fellépését a menekültek és a bevándorlók ellen, a roma emberek ellen, a hajléktalanok ellen. Ez egy ilyen lépés, de nem mi voltunk az elsők és nem mi leszünk az utolsók.” (L., D., 2023. a Háttér Társaság ügyvivője)

Ebben a fejezetben szeretném sorra venni a 2018-2022 közötti években meghozott és hatályba lépett törvényi és jogszabályváltozásokat, amelyek nagy hatást gyakorolhattak a magyarországi LMBTQI+ emberek életére, és amelyek esetlegesen valamilyen irányba elmozdíthatták a társadalom hozzáállását a közösséggel szemben. A törvényeket a kormány állásfoglalásának tekintem a dolgozatom során, és hatálybalépésük sorrendjében fogom bemutatni azokat a bennük foglalt rendelkezésekkel, amelyek vagy kifejezetten az LMBTQI+ közösségre vonatkozóan jöttek létre vagy valamilyen módon a közösség tagjaira is kiterjed a hatásuk.

3.1 Anyakönyvi törvény – A nem- és névváltoztatás eltörlése (2020.05.29.)

A 2018-2022 közötti években négy lényegi törvényi és jogszabályváltozást hozott Magyarország kormánya, amelyek az LMBTQI+ közösség jogait érintették. Ezen rendelkezések sora a 2020. május 29-i anyakönyvi törvény módosításával kezdődött, ami az LMBTQI+ közösségen belül a transz személyek jogaira kiterjedő korlátozás. A törvény 69/B §

(1) cikkének egyes elemeire kitérő rendelkezést léptettek hatályba, mely paragrafus a magyar állampolgárok azon adatait sorolja fel, amelyeket „a személyazonosító adatok nyilvántartása tartalmazza” (2010. évi I. tv., 69/B § (1)). A 69/B § (3) cikkében a jogalkotó kikötötte, hogy az (1) cikk alpontjai közül a b) pont be) alpontja, ami a születési nem, egy megváltoztathatatlan adat legyen a magyar állampolgárok hivatalos okirataiban.

„Ami érintett mindenkit és szerintem, ami úgy összességében nagyon nagy sokk volt, az az anyakönyvi törvénynek a módosítása 2020 májusában, és ugye az nagyon csúnya módosítás volt, mert az eredetileg visszamenőleges hatállyal alkalmazandó szabályként került bele, ami azt jelenti, hogy mindenki, akinek függőben volt nemváltoztatásra irányuló kérelme, azt elutasították.” (E., P., 2023. a Háttér Társaság jogi munkatársa)

A 33. § néven is elhíresült törvény bevezetésével a magyar jogalkotás egy olyan alapvető jogukat vette el a transz emberektől, amit az Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) az Emberi Jogok Európai Egyezményének a 8. cikke alatt a magánélethez való jogokkal védenek (E., P., 2023. a Háttér Társaság jogi munkatársa). A törvény hatálybalépése óta a transznemű emberek fokozottan ki vannak téve az esetlegesen feléjük irányuló diszkriminációnak, hátrányos megkülönböztetésnek és atrocitásoknak, ami azért van, mert az irataikban szereplő születési nemük és nevük nem feltétlenül egyezik meg külső megjelenésükkel, így fel kell fedniük a nemi identitásukat akkor is, ha nem feltétlenül szeretnék azt megtenni (Dombos, et al., 2023). A törvénnyel kapcsolatban több LMBTQI+ jogvédő szervezet is tiltakozott, és annak hivatalos hatályba helyezése előtt állásfoglalásukban, ami a Háttér Társaság oldalán olvasható, arra szólították fel Magyarországot akkori köztársasági elnökét, hogy a törvényt küldje el az Alkotmánybírósághoz felülvizsgálatra (Háttér Társaság, 2020a). Állásfoglalásukban azzal érveltek a törvény diszkriminatív jellege mellett, hogy az Alaptörvény XV. cikkének (2) bekezdése kimondja, hogy *„Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés [...] szerinti különbségtétel nélkül biztosítja”* (2011. évi Magyarország Alaptörvénye, XV. (2)). A transz embereket alapvető emberi jogaiktól való megfosztásukat követően az LMBTQI+ közösségen belül és a társadalomban is összefogás és szolidaritás volt megfigyelhető a transz közösség irányába:

„Erősebb a szolidaritás a közösségen belül is, most kevésbé van meg ez a nagyon erős választóvonal a transzok és az LMBTQI+ emberek között. Egyszerűen amiatt, hogy az valami olyan szintű jogfosztás, amit senki nem tudott elképzelni, és mi sem nagyon tudjuk elképzelni, hogy mi lenne az a jogunk, ami ennyire fájna, hogyha elvennék, és ilyen szempontból szerintem van egyfajta összetartás a közösségen belül.” (E., P., 2023. a Háttér Társaság jogi munkatársa)

A törvény hatálybalépése előtt a transz közösség tagjai egy hivatalos eljárás során kérvényezhették nem- és névváltoztatásukat. Ehhez hivatalos orvosi szakvéleményeket kellett beadniuk a transzneműségük megállapításáról, aminek sikeressége után a választott nemük és nevük került az okmányaikba. Azonban az anyakönyvi törvény megszavazása azt jelentette a transz emberek jogaira nézve, hogy mivel 2020-tól törvény tiltja a születési nemük okiratokban való megváltoztatását, így a nevüket sem tudják megváltoztatni, ha az nem egyezik a születési nemükkel.

„Igazából ez egyébként fura dolog, mert ugye az anyakönyvi törvényben a 'születési nem' fogalmát vezették be, de amiatt, hogy nekünk a neveink, [...] nemhez kötöttek, ezért aztán a nevet sem lehet megváltoztatni. Nyilván vannak kicsit kreatívabb megoldások, de azért nehéz a nevet megváltoztatni.” (E., P., 2023. a Háttér Társaság jogi munkatársa)

A törvény meghozása előtt négy évvel a kérvényezések elbírálásai lelassultak, így sok kérvényező maradt a rendszerben, akik a törvény hatályba lépése előtt indítványozták az eljárást, azonban a törvény hatályba lépése után az állami szervek elutasították a nem- és névváltoztatásra irányuló kérelmüket.

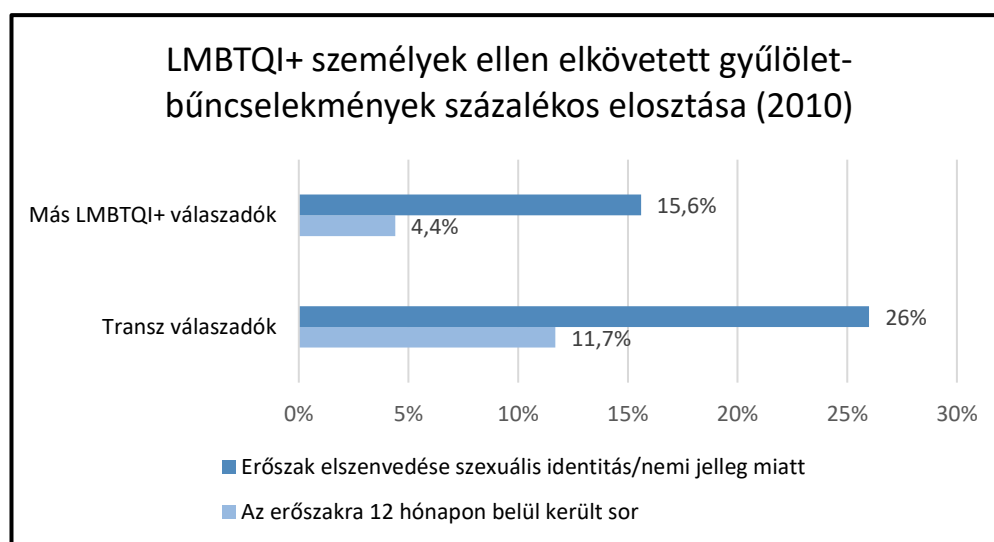
„[...] ha jól tudom, akkor 106 vagy 105 ember volt, aki ebben az időszakban adta be a szakvéleményeit és ebből összesen 4-nek sikerült maga a nem- és névváltoztatás folyamata [...]” (H., Zs., 2023. a Háttér Társaság ügyvivője)

Az anyakönyvi törvény, tehát egy a transznemű személyek alapvető emberi jogait sértő olyan rendelkezés volt, aminek kezdetben visszamenőleges jellege miatt minden erre az eljárásra indított kérvény automatikusan elutasításra került. A törvény visszaható jellegét az Alkotmánybíróság (AB) 2021 márciusában megsemmisítette, így azóta újra lehetőségük van a 2020 májusa előtt kérvényező személyeknek eljárást indítani nem- és névváltoztatásuk ügyében. Ez a lehetőség azonban azokra a személyekre, akik a törvény hatálybalépése után nyújtották be kérvényüket nem terjed ki, ugyanis azok a kérvények továbbra is automatikus elutasításra kerülnek. Ez a rendelkezés a Háttér Társaság állásfoglalása alapján így az önazonosságukat megerősíteni kívánó emberek számára sérti a biztonságukat és nem biztosítja számukra a magánélet védelmét, mivel minden olyan hétköznapi helyzet, amikor igazolniuk kell személyazonosságukat, arra kényszeríti őket, hogy felfedjék transz identitásukat, ezzel jelentős kockázatnak kitéve az érintetteket mindennapjaik során (Háttér Társaság, 2023a). Ezen felül az érintettek önazonosságuk megvalósításának akadályozásával hosszútávon fennáll a

veszélye az érintettek esetében az őket érő külső atrocitásokon túl a mentális betegségek, mint depresszió kialakulásának is.

„Én úgy gondolom, hogy ha nem sikerült volna, (a nem- és névváltoztatás) akkor ma már nem élnék és ezt minden drámai túlzás nélkül mondom, mert én nem tudnám elviselni azt a fajta mindennapos megaláztatást vagy megalázottság érzetet, hogy nekem magyarázkodnom kell amiatt, aki vagyok és egy olyan dolog miatt, amiről egyrészt nem tehetek, másrészt nem is érzem szükségét, hogy bárkinek magyarázkodnom kellene. Én nagyon, nagyon, nagyon sajnálom és nagyon együtt érzek azokkal a transzneműekkel, akik erre kötelezve vannak és akik ki vannak téve ennek a mindennapjaik során.” (H., Zs., 2023. a Háttér Társaság ügyvivője)

1.ábra: Az LMBTQI+ személyek ellen elkövetett gyűlölet-bűncselekmények százalékos eloszlása 2010-ben

Forrás: Marko, 2018, p. 25 alapján saját szerkesztés

Az 1. ábrán látható adatok az LMBTQI+ személyek ellen elkövetett gyűlölet-bűncselekmények felmérésére szolgált a 2010-es évre vonatkozóan. A kérdőívnek ezen kérdésre vonatkozó részét 1674-en töltötték ki, akik közül, ahogy a diagramról is leolvasható, más LMBTQI+ válaszadók között 15,6 %-ot ért gyűlölet-bűncselekmény, akik 4,4 %-val ez a kutatás előtti 12 hónapban történt (Marko, 2018., p. 25) A transz válaszadók körében mindkét kérdésre nagyobb százalékban válaszoltak igennel, amely adatok alapján is levonható a következtetés, hogy az LMBTQI+ közösségen belül a transznemű embereket gyakrabban érik atrocitások, mint más LMBTQI+ személyeket.

A *Homofóbia Magyarországon* című könyv LMBTQI+ személyek általános helyzetének áttekintésében a szerzők a kutatásuk egészségre kiterő adatai alapján megállapították, hogy az öngyilkossági hajlamban a szexuális irányultságuk miatt a megkérdezettek 42 %-a gondolt már

öngyilkosságra és 30 % meg is kísérelte azt (Takács, 2011, p. 49). A megkérdezettek 16 %-a nyilatkozott úgy, hogy az identitásuk miatt erő atrocitások idézték elő náluk az öngyilkosság gondolatát (Takács, 2011, p. 49). Mivel az LMBTQI+ közösségen belül a transz embereket több atrocitás éri, ezért ebből a kutatási eredményből következően a nem- és névváltoztatást tiltó törvény hatályba helyezése után ők hatványozottan ki vannak téve ennek a veszélynek.

Az anyakönyvi törvény Alaptörvény-ellenességéről az Alkotmánybíróság 2023-ban azt a döntést hozta, hogy a törvény nem megy szembe az Alaptörvény rendelkezéseivel. Ezzel a döntésével az AB a korábban meghozott saját 2018-ban kiadott határozatával ment szembe, mivel akkor kimondta, hogy: „»(...) minden embernek elidegeníthetetlen joga van az önazonosságát kifejező saját nevéhez és annak viseléséhez. (...) Ennek speciális esete a névváltoztatással összefüggő névváltoztatás, amelynek alapja az „EMBER” önazonossága és az egyenlő emberi méltóság sérthetlensége.«” (Alkotmánybíróság, 2018, hivatkozva Hátér Társaság, 2023a).

„[...] arra vezették vissza, hogy azért nem alkotmányellenes a 33. §, mert az alkotmányunkban 2020. december 11-e óta szerepel az a kifejezés, hogy 'születési nem'. [...] Miután szerepel ez a kifejezés benne, ezért azzal érvelnek, hogy ez innentől kezdve nem alkotmányellenes és egyáltalán nem vizsgálták a méltósághoz való jogot vagy a magánélethez való jogot és egyébként a magyar pszichológiai társaság LMBT szekció is adott be egy „amicus curiae⁴” beadványt [...] Na most ebben a határozatban nem is reagáltak az „amicus curiae”-re, pedig erre mindig reagálnak és előtte háromszor is kimondták már, hogy a nem- és névváltoztatás az alkotmányos emberi jog, – utoljára 2018-ban – úgyhogy most ugye a saját döntésük ellen mentek ezzel.” (L., D., 2023. a Hátér Társaság ügyvivője)

A nem jogi elismerésének tilalmával a transznemű emberek foglalkoztatási statisztikái is negatív irányba változtak. A 2023-as Befogadó Terek című kutatás munkahelyi jelentése alapján a válaszadók között a transznemű, nem-bináris és interszex kitöltők esetében nagyobb arányban (13 %) volt jelen a munkanélküliség, mint más LMBTQI+ személyek esetében, mivel a törvény hatályba lépése nagymértékben befolyásolja az érintettek munkához való jutását, valamint munkahelyi integrációját (Dombos, et al., 2023, p. 6).

---

⁴ Amicus curiae: Külső szervezetek szakértői véleményeit tartalmazó specifikus ügyekhez benyújtott beadvány (L., D., 2023. a Hátér Társaság ügyvivője).

3.2 Gyermekvédelmi törvény – A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról (2020. november)

2020 novemberében hozták meg a 2021 márciusában hatályba lépett második LMBTQI+ emberek jogaira is kiterjedő gyermekvédelmi törvénynek azt a módosítását, amelyben az egyedüli szülők örökbefogadására vonatkozóan rendelkezett a kormány. A gyermekvédelmi törvény 101. §-át, ami a miniszter feladatait sorolja fel, a (6) bekezdéssel egészítették ki, amely a következőt tartalmazza: *„A gyermek- és ifjúságpolitikáért felelős miniszter különös méltánylást érdemlő esetben hozzájárulhat az egyedül örökbe fogadni szándékozó személy örökbefogadásra való alkalmasságának gyámhatósági megállapításához. A miniszteri hozzájárulás megadásánál különösen figyelemmel kell lenni Magyarország Alaptörvénye XVI. cikk (1) bekezdésében foglaltakra.”* (1997. évi XXXI. tv., 101 § (6)).

Ez a törvény minden egyedüli örökbefogadóra kiterjed, így az LMBTQI+ személyekre is, mivel az azonos nemű párok számára nincs más lehetőség, mint egyedüli örökbefogadóként elindítani az eljárást. Az örökbefogadási folyamat során az egyedüli örökbefogadók a törvény meghozása előtt is alapvetően hátránnyal indultak, mivel a Polgári törvénykönyv 4:120 § (5) bekezdése szerint a gyámhatóságnak a házastársként örökbefogadókat kell előnyben részesítenie oly módon, hogy először az országos listán szereplő minden örökbefogadó házaspárnak el kell utasítania az adott gyermeket, hogy utána az egyedül örökbe fogadni kívánó szülőknek kerüljön a gyermek kiajánlásra (Háttér Társaság, 2020a). A Háttér Társaság oldalán közzétett állásfoglalásban az örökbefogadás folyamatát nehezítő jogszabály kapcsán az összefogó szervezetek azt az álláspontot képviselik, hogy a gyermekelhelyezés kérdésében való döntést nem egy politikus kezébe kellene adni, különös tekintettel *„az elmúlt évek politikai retorikája és kormánypárti vezető politikusok homofób megszólalásaira”* (Háttér Társaság, 2020a)

„[...] 2019-2020-ban főleg meg 2021-ben elkezdték az örökbefogadási szabályokat megpiszkálni. Már eddig is nagyon nehéz volt nem házastársként örökbe fogadni, de most már gyakorlatilag egy miniszteri engedély [...] kell ahhoz, hogy valaki egyedül örökbe fogadhasson. Az, hogy ezt az egyedüli örökbefogadást így megnehezítették, az kizárólag, nagyon jól dokumentálhatóan azért volt, mert korábban az azonos nemű párkapcsolatban élők az egyéni örökbefogadás alapján fogadtak gyermekeket örökbe, ami nem volt a szabályok kijátszása, csak egyszerűen nem volt más, és most azt mondták, hogy akkor ez ne legyen.” (E., P., 2023. a Háttér Társaság jogi munkatársa)

2020 tavasza előtt az örökbefogadási folyamat megkezdését követően az örökbe fogadni szándékozó szülőknek az alkalmasságát pszichológiai tesztek és környezet vizsgálatok elvégzésével határozták meg a szakmai szervezetek. Ha a szülők értékelései megfelelőnek bizonyultak, akkor tovább folytathatták az örökbefogadási folyamatot, ezt azonban a kormány 2020 tavaszán megváltoztatta azzal, hogy a szülőket felülvizsgálni hivatott folyamatot kötelezőről ajánlottá tették azzal a szándékkal, hogy megkönnyítsék az örökbefogadás folyamatát (Háttér Társaság, 2020a). Ezzel a szándékával ment szembe a kormány a gyermekvédelmi törvény megszavazásával, mivel az egyedüli örökbefogadók számára a 2021. márciusától hatályos jogszabály jelentősen megnehezítette azt. A Háttér Társaság állásfoglalásában – melyet 11 másik civil szervezet is aláírt – foglaltak kitérnek arra, hogy az eljárást nehezítő javaslat-csomag megszavazásának hátterében az LMBTQI+ közösség ellen irányuló előítéletek állnak, mivel a köztudatban olyan téves sztereotip képek élnek a szivárványcsaládokban felnövekvő gyermekekről, melyeket ez idáig egy kutatás sem erősített meg (Háttér Társaság, 2020a). A szivárványcsaládok hátrányos helyzetét és annak a bennük felnevelkedett gyermekekre való hatását több kutatás és tanulmány is vizsgálta, többek között a Takács Judit szerkesztésében megjelent *Homofóbia Magyarországon* című könyv egyes fejezetei, illetve *Az egyenlő bánásmód gyakorlatai* című szintén Takács Judit által írt könyv. A szerzők arra a megállapításra jutottak publikációjukat megelőző kutatások eredményeinek vizsgálata alapján, hogy a szivárványcsaládokban nevelkedő gyermekek nincsenek szignifikánsan hátrányos helyzetben a hagyományosnak tekinthető heteroszexuális családmódelben nevelkedő társaikhoz képest (Takács, 2007). Takács Judit könyvei az amerikai kutató páros Timothy J. Biblarz és Judith Stacey 2001-es (kutatás témája: szülők szexuális orientációjának hatása a gyermekek fejlődésére) és 2010-es (kutatás témája: a szülők nemének hatása a gyermekek fejlődésére) eredményeire támaszkodnak, melyek kapcsán a szerzők arra jutottak, hogy a vizsgált faktorok nem befolyásolják jelentősen a gyermekek személyiség- és intellektuális fejlődését (Takács, 2011, p. 82-83). Biblarz és Stacey továbbá azt is megállapította a 2001-es kutatásuk során, hogy az LMBTQI+ emberek gyermeknevelésével kapcsolatban széles körben elterjedt az az aggodalom, hogy az általuk nevelt gyermekeket „különösen érzékenyen érintenék a szüleiket sújtó társadalmi előítéletek” (Takács, 2007, p. 78), amit ha a gyermekvállalással kapcsolatban figyelembe akarnánk venni, az azt jelentené, hogy a felnőttek egy szűk köre felelne csak meg az elvárásoknak (Takács, 2007).

Az örökbefogadási ügyekben mivel a gyermekvédelmi törvény 101. § (6) bekezdésébe belefoglalták, hogy különös tekintettel kell lenni az egyedüli örökbefogadók ügyeinek kezelésekor az „*Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdésében foglaltakra*” (1997. évi XXXI. tv., 101

§ (6)), ami magába foglalja a keresztény értékeken alapuló nevelés fontosságát, ezért vannak olyan örökbefogadási ügyek, amikor a gyámhatóság az alaptörvény ezen cikkére hivatkozva tagadja meg az örökbefogadótól egy gyermek örökbefogadását.

„[...] Bár a Tegyesz alkalmasnak találta az örökbefogadásra, az illetékes gyámhatóság 2021 őszén kelt határozatában alkalmatlannak nyilvánította. A határozat indokolása szerint az eljárás során derült ki, hogy T. »egyedülállóként kezdeményezett örökbefogadást«, azonban azonos nemű párjával él közös háztartásban, és az örökbefogadott gyermeket is közösen kívánják nevelni, továbbá a gyámhatóság úgy értékelte, hogy az alkalmasság megállapítása mind az Alaptörvénnyel, mind a keresztény kultúrán alapuló értékrend szerinti nevelés elvével összeegyeztethetetlen – az Alaptörvénnyel azért, mert a gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéshez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz. [...]» (Háttér Társaság, 2023b, p. 3-4).

Az örökbefogadás folyamatát továbbá más törvényi és jogszabályváltozások is nehezítik, ilyen például az Alaptörvény 9. módosításában szereplő L) cikkének (1) bekezdése, amiben az állam a család általuk preferált fogalmát határozta meg.

„[...] (a Háttér Társaság ügyfelei között vannak) Olyanok, akik még a 2021-es törvénymódosítás előtt kezdtek bele és kaptak például alkalmassági határozatot a gyámhatóságtól, [...] megpróbálták részben visszavonni, vagy el se jutottak oda, hogy kapjanak alkalmasságit, de náluk még nem ezek a miniszteri jóváhagyásos szabályok játszanak. Azok nagyon érdekes ügyek, mert ott azért látszik az, hogy milyen, amikor leszólnak felülről, hogy mit kell mondani ez eljárásban. Ott van a gyámhatósági döntésekben alaptörvény „L” -re hivatkozás. Nem is feltétlenül a férfi-nő szülőségre, hanem a keresztény értékrendre.” (E., P., 2023. a Háttér Társaság jogi munkatársa)

3.3 Alaptörvény 9. törvénymódosítás (2020.12.22)

Magyarország kormánya az alaptörvény 2012-ben hatályba lépett változatában szereplő L) cikkének (1) bekezdésében a házasság és a család fogalmát az alábbiak szerint határozta meg: *„Magyarország védi a házasság intézményét mint férfi és nő között, önkéntes elhatározás alapján létrejött életközösséget, valamint a családot mint a nemzet fennmaradásának alapját.”* (2011. évi Magyarország Alaptörvénye, L) (1)). Ezt a fogalmat később a negyedik módosítással 2013-ban kiegészítették azzal a mondattal, hogy *„A családi kapcsolat alapja a házasság, illetve a szülő-gyermek viszony.”* (2013. évi Magyarország Alaptörvényének negyedik módosítása, L)

(1)), majd 2020-ban az alaptörvény kilencedik módosításával hozzátették a következő mondatot is: „Az anya nő, az apa férfi” (2020. évi Magyarország Alaptörvényének kilencedik módosítása, L) (1)).

A jelenleg is érvényben lévő megfogalmazásból látható, hogy a házasság és család kormány általi meghatározása az évek során minden változtatással az LMBTQI+ közösséggel szemben egyre diszkriminatívabb fogalmakká váltak. A 2011-es megfogalmazás a férfi-nő szavakkal először a transzneműeket és az azonos nemű személyeket zárta ki a házasság intézményéből, majd a negyedik módosítással, mivel hazánkban az azonos neműek nem házasodhatnak csak bejegyzett élettársi kapcsolatot létesíthetnek egymással, ezért a 2013-ban hatályba lépett család-fogalom többek között kizárta az azonos nemű párokat és az általuk nevelt gyerekeket, valamint az örökbefogadott gyermekeket nevelő különemű szülőket is. Végül a 2020-as évi kilencedik törvénymódosítással a kormány a szülők nemének meghatározásával ismételten kizárta a család fogalmából a transznemű és azonos nemű embereket.

„Szerintem nagyon cinikus az, hogy ameddig a világ legnagyobb része egy sokkal inkluzívabb és befogadóbb családdefiníció felé halad, addig Magyarországon egyre inkább leszűkítik ennek a fogalmát egy nagyon heteronormatív fogalomba. [...] az ilyen típusú nukleáris család beállítások nem csak a szírvány családot hagyják figyelmen kívül, hanem az egyedülálló szülőket – és azért legtöbbször itt egyedülálló anyákról beszélünk – de azokat is, akik örökbefogadó szülők, azokat is, akik a rokonukat nevelik fel, de nem feltétlenül a saját gyermeküket. Szóval szerintem elszomorító, hogy az állam egy ennyire leszűkítő definíciót alkalmaz a családra.” (L., D., 2023. a Háttér Társaság ügyvivője)

„Ennek van egy ilyen nagyon erős történelmi konnotációja meg hagyománya. Nyilván itt a magyar kontextusban azért sokkal erősebb ez a keresztény értékrend szerinti szövegezés, például az alaptörvényben nagyon sok ilyen hivatkozás van, [...] Ennek nem feltétlenül kellene azt jelentenie, amit a kormány egyébként csinál, tehát ebből nem következik az, hogy ilyen iszonyatosan diszkriminatív módon mennek neki dolgoknak. Ez egy értékválasztás nyilván a kormány részéről, szerintem sokkal több benne a szimbolika, mint bármi.” (E., P., 2023. a Háttér Társaság jogi munkatársa)

„Egy nagyon ódivatú értelmezésnek gondolom. Én maximálisan amellel vagyok, hogy ha házasságra, mint intézményre tekintünk, akkor az azonos nemű párokat is ugyanúgy megilleti, mint a különemű vagy más nemű párokat. [...] a házasság az egy kötelék, ami nemtől

függetlenül alakul ki [...] és egyszerűen nem látom a racionalitást abban, hogy ezt kizárólagosítsuk azonos nemű párokra.” (H., Zs., 2023. a Háttér Társaság ügyvivője)

A kilencedik törvénymódosítással a házasság és család fogalmainak módosításán túl az alaptörvénybe belefoglalták a következőt is: *„Minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz. Magyarország védi a gyermekek születési nemének megfelelő önazonossághoz való jogát, és biztosítja a hazánk alkotmányos önazonosságán és keresztény kultúráján alapuló értékrend szerinti nevelést.”* (2020. évi Magyarország Alaptörvényének kilencedik módosítása, XVI. (1)).

Az állam által használt megfogalmazásmódok egyfelől nem csak az LMBTQI+ közösségre nézve diszkriminatívak, hanem más, a többségi társadalomhoz tartozó állampolgárokkal szemben is. Másfelől mivel Magyarország kormánya képviseli ezt a diszkriminatív álláspontot, valamint mivel ezeket a fogalmakat az alaptörvénybe foglalták bele, ezért ennek a kommunikációnak lehetnek olyan hatásai a társadalomra, hogy a homofób és transzfób nézeteket valló emberek egyfajta megerősítésként tekintenek a törvényekre, tehát feljogosítva érezhetik magukat a diszkriminációra.

Az alaptörvényben meghozott módosítások az azonos nemű örökbefogadó pároknak az örökbefogadási folyamatát is megnehezíteni látszanak, mivel vannak olyan esetek, amikor a gyámhatóságok a törvényben foglaltakra hivatkozva tagadják meg a LMBTQI+ emberek számára a gyermekek kiajánlását, amivel az egyébként is hosszú eljárás tovább húzódik.

„[...] azzal, hogy az alaptörvényre hivatkoznak, nagyon-nagyon egyértelműen nyilvánvalóvá teszik azt, hogy itt diszkriminatív az eljárás. [...] nagyon sok ügyben megálljt parancsolt a bíróság ezeknek az eljárásoknak. [...] de azért a gyámhatóság nagyon sokat tud tenni annak érdekében, hogy ez amennyire lehet, elhúzódjon. [...] és hát persze főleg egy örökbefogadási eljárásban nagyon-nagyon sok olyan pont van, ahol a hatóságnak diszkrecionális⁵ joga van. Az, hogy ajánlanak-e ki gyereket, arra mi nem látunk rá. [...] Nagyon nehéz belenyúlni a gyámhatóság előtt az eljárásba, mert ott nem keletkeznek határozatok, nem keletkezik semmi, amivel mi tudnánk valamit kezdeni azon túl, hogy nógatjuk a gyámhatóságot. Ez a rossz ebben, nem feltétlen az, hogy – nyilván az is aggasztó, de nem az a legnagyobb probléma – elolvasták az alaptörvényt és akkor elkezdnek rá hivatkozni, mert ez igazából tud jól működni bíróság előtt, hanem az a baj, ami utána következik, és ott azt gyámhatósága válogatja, hogy milyen. Vannak olyan gyámhatóságok, ahol nagyon jó emberek vannak, és

---

⁵ Diszkrecionális: Az idegen szavak gyűjteménye szerint: saját belátás szerinti, szabadrendelkezésű.

vannak olyanok, akik azért követik azt, hogy mi a központi narratíva.” (E., P., 2023. a Háttér Társaság jogi munkatársa)

Az egyedüli örökbefogadók helyzetéről a 24.hu online hírújság nem sokkal a törvény bevezetése után készített egy cikket, amelyben az LMBTQI+ párok örökbefogadási esélyeiről számoltak be. A cikk szerzője a hírportál munkatársainak kutatómunkájának eredményeit részletezte, amely során több, az ország területén található TEGYESZ-t⁶ és gyámhatóságot is felkerestek LMBTQI+ párnak kiadva magukat. Az örökbefogadással foglalkozó szervezetek a szabályozás újonnan való bevezetése végett – annak ellenére, hogy akkor még nem tudták mi várható az eljárások bírálásával kapcsolatban, – a cikk beszámolója alapján jellemzően nem álltak pozitívan az LMBTQI+ párok örökbefogadási ügyeinek sikerességéhez, mivel többen is úgy vélték, hogy a törvényt az LMBTQI+ párok általi örökbefogadások ellen hozták meg (Kálmán, 2021). Az egyedüli örökbefogadók folyamatában szükséges miniszteri jóváhagyást a gyámügyi szervezetek munkatársai közül többen is „szakmailag helytelennek és a gyerekekre nézve káros” intézkedésnek tartották (Kálmán, 2021). A törvény alapján kijelölt miniszter kezdetben Novák Katalin⁷, akkor még családokért felelős tárcanélküli miniszter volt, aki által az egyedüli örökbefogadók kérvényei kerültek elbírálásra. A miniszteri hozzájárulás szükségességével kapcsolatban több LMBTQI+ szervezet is aggodalmát fejezte ki, mivel a kinevezett miniszter és pártja a dolgozatban vizsgált időszakban többször is felszólalt, illetve nemtetszését fejezte ki az LMBTQI+ közösséggel és az általuk alkotott szivárványcsaládokkal kapcsolatban is. Az örökbefogadásos ügyek szempontjából a kormánypárt által képviselt narratíva és annak politikai kommunikációja kiváltképp meghatározó lehet az adott kommunikációnak a tárgyára vonatkozóan, mivel befolyásolhatja a beszéd közönségének attitűdjét az adott társadalmi csoportra vonatkozóan. Ez azt jelenti, hogy az olyan állami intézményekben, mint a TEGYESZ is, ahol egy ügyintézőn múlik egy gyermek sikeres örökbefogadása, ha az egyes munkatársak hajlamosabbak követni az állam által folytatott LMBTQI+ ellenes retorikát a törvényekben és jogszabályokban megfogalmazottakra hivatkozva, akkor kisebb az esélye az LMBTQI+ pároknak az ügyeik sikeres lebonyolítására, így az örökbefogadásra is, valamint még inkább elnyújtja számunkra az örökbefogadási folyamatot.

---

⁶ TEGYESZ: Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat

⁷ 2022. május 10. óta Magyarország köztársasági elnöke.

„[...] a TEGYESZ-ben, [...] gyakorlatilag az az egy ügyintéző dönt.” (E., P., 2023. a Háttér Társaság jogi munkatársa)

Ezen felül a rendszerben elutasított, eljárást indítványozók ellen esetlegesen elkövetett szexuális orientáció vagy identitás alapú diszkriminációját nagyon nehéz meghatározni, mivel a folyamat nem nyomon követhető.

3.4 Gyermekvédelmi törvény – „Pedofil törvény/Propagandatörvény” A pedofil bűnelkövetőkkel szembeni szigorúbb fellépésről, valamint a gyermekek védelme érdekében egyes törvények módosítása (2021.06.15)

A 2018-2022 évek közötti törvényi és jogszabályváltozásai között az anyakönyvi törvény után a gyermekvédelmi törvény 2021. június 15-i módosítása tűnt az emberek felháborodását leginkább kivívó rendelkezésnek.

A gyermekvédelmi törvény azon része, amelyben a célokat és alapelveket sorolják fel a 3/A. §-sal egészült ki: *„A gyermekvédelmi rendszerben az állam védi a gyermekek születési nemének megfelelő önazonosságához való jogát.”* (2021. évi LXXIX. tv., 3/A §). Továbbá Magyarország kormánya a következőt is belefoglalta a gyermekvédelmi törvény gyermeki jogok részének 6/A. §-ba: *„E törvényben foglalt célok és gyermeki jogok biztosítása érdekében tilos tizennyolc éven aluliak számára pornográf, valamint olyan tartalmat elérhetővé tenni, amely a szexualitást öncélúan ábrázolja, illetve a születési nemnek megfelelő önazonosságtól való eltérést, a nem megváltoztatását, valamint a homoszexualitást népszerűsíti, jeleníti meg.”* (2021. évi LXXIX. tv., 6/A §).

A gyermekvédelmi törvény 3/A §-nak megfogalmazása azt a látszatot keltette az LMBTQI+ közösséggel szemben laikusok számára, hogy a gyermekek biológiai nemére veszélyt jelent a transzneműség léte, valamint az általuk igénybe vett, önazonosságuk megerősítését szolgáló nemváltóztató műtétek. A törvény megszavazása után 2021-ben a kormánypárt politikai kommunikációja kifejezetten az LMBTQI+ közösség és a közösségen belül is leginkább a transzneműek ellen irányult. Kommunikációjukban kihangsúlyozták, a gyermekvédelmi törvény módosításának oka a gyermekeknek való védelemnyújtás az őket megcélzó nyugati 'LMBTQI+ propagandától', valamint a rájuk veszélyt jelentő nemváltóztató műtétektől. Habár a 2021. július 22-én megtartott kormányinfón, ahol Gulyás Gergely miniszterelnökséget vezető miniszter arra a kérdésre, hogy milyen magyar vonatkozása van a

propagandatörvénynek, nem tudott olyan konkrét példát mondani, ahol magyar állami intézményekben a homoszexualitást vagy a nemváltoztatást népszerűsítették volna gyerekek számára (hvg.hu, 2021a), ennek ellenére a Fidesz politikusai a párt politikai kommunikációja során azokra az állításokra támaszkodtak, melyekben forrás nélkül külföldi eseteket említettek meg példának a nyugati 'LMBTQI+ propaganda' gyermekekre gyakorolt negatív hatásaira vonatkozóan. Ilyen volt Orbán Viktor miniszterelnök Kossuth Rádióban adott interjúja 2021. július 23-án, amely során azt hangsúlyozta, hogy Brüsszel és Nyugat-Európa célja elérni a gyermekek mihamarabbi megismertetését a nemváltoztatás lehetőségével és a homoszexualitással, továbbá az interjú során példának említette, hogy Németországban homoszexualitást ábrázoló mesekönyveket adnak az óvodás korú gyermekeknek (kormany.hu, 2021). Azon érvelésük azonban, mely szerint a gyermekeket meg kell védeni az 'LMBTQI+ propagandától' és a nemváltoztató műtétektől, nem a valóságot fedte le, mivel – ahogy azt a Háttér Társaság is megerősítette a hvg.hu-nak, – Magyarországon 18 éven aluliak számára ezek a nemátalakító beavatkozások nem elérhetőek (hvg.hu, 2021b).

A kormánypárt a nyugati 'LMBTQI+ propaganda' megakadályozásának narratíváját követve a nemzeti köznevelésről szóló törvény 9/A. §-ba azt is belefoglalta, hogy diákok részére tartott, többek között szexuális nevelésről szóló foglalkozást csak olyan külső szervezet tarthat, amely szerepel a nyilvántartásban (2011. évi CXC. tv., 9/A. § (1)). A szexuális nevelést is nyújtó szervezetek számára – így több LMBTQI+ szervezetnek is – a törvény bevezetése óta ez lényegében azt jelenti, hogy egyáltalán nem tarthatnak olyan foglalkozást, amely során szó esik az LMBTQI+ közösségről és a heteronormatívtól eltérő szexuális és nemi identitásokról, kisebbségekről. E. P. a Háttér Társaság jogi munkatársa interjújában rámutatott arra, hogy a 2011. évi CXC. törvénybe foglalt regisztrációs kötelezettség és nyilvántartás nem került kidolgozásra, nincs kidolgozott végrehajtási szabály. Ennek értelmében semmilyen külső szervezet nem tud a törvényben előírtaknak megfelelni, és foglalkozást tartani az iskolákban. Ezeknek a foglalkozásoknak egy részét képezik azok az érzékenyítő foglalkozások is, amelyekkel a szervezetek az iskolai zaklatások és egyéb módon megjelenő atrocitások számának csökkenését szeretnék elérni a kisebbségekkel szemben, és azt, hogy a diákok nyitottabban gondolkodjanak. A Háttér Társaság 2010-es LMBTQI+ felmérése alapján az iskolai zaklatások nagyon gyakoriak (L. D., 2023. a Háttér Társaság ügyvivője), így a törvény hatályba helyezése és ezeknek a foglalkozásoknak a megszűnése veszélybe sodorhatja az LMBTQI+ diákokat, mivel a többségi társadalmat képező heteroszexuális és cisz nemű társaik felhatalmazva érezhetik magukat LMBTQI+ társaik zaklatására és esetenként még fizikai bántalmazására is.

„[...] a mindennapi közeget tekintve talán a középiskola volt úgy a legkritikusabb [...] Pláne, mivel egy vidéki középiskolába jártam, ahol még úgy se híre, se hamva nem volt abban az időben, hogy ilyen jelenség egyáltalán létezik, vagy még csak úgy akkor kezdett beszivárogni a köztudatba.” (H., Zs., 2023. a Háttér Társaság ügyvivője)

„Volt olyan, amikor egy balesetnél kihívták a mentőket és odajöttek gyűlölködni iskolatársak vagy volt iskolatársak. [...] Ez ugye abban nyilvánult meg, hogy amikor kijött a mentő és ott engem elszállítottak, akkor ők úgy gondolták, hogy odaállnak és azt mondják, hogy az 'ő életéért nem kár', és hogy 'halt volna meg' és ilyesmi.” (H., Zs., 2023. a Háttér Társaság ügyvivője)

Azonban az, hogy szervezetek nem tudnak menni az iskolákba érzékenyítő foglalkozásokat tartani, nem csak az LMBTQI+ közösségbe tartozó diákokra van hatással, hanem az egyéb kisebbségi csoportokra is, mivel a szervezetek jellemzően magával a diszkrimináció és a zaklatás témakörével foglalkoznak, amelynek részét képezi az LMBTQI+ téma is. Így annak nehezítése, hogy a szervezetek eljuthassanak az iskolákba, hosszútávon azt eredményezheti, hogy a társadalomban jelenlevő minden kisebbségi csoport még fokozottabban ki lesz téve az őket célzó diszkriminációnak és iskolai zaklatásnak.

A propagandatörvény 6/A §-ban meghatározott rendelkezéseinek, miszerint 18 éven aluliak számára tilos hozzáférhetővé tenni homoszexualitást és transzneműséget ábrázoló tartalmat, volt egy dokumentálható, szemmel látható hatása a magyar társadalomra is, amire eddig kevesebbszer volt példa. A törvény óta több olyan bejelentés is érkezett a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatósághoz (NMHH), amikben a bejelentők olyan sorozatokat, filmeket vagy egyéb, a médiában megjelenő tartalmakat kifogásoltak, amelyek valamilyen formában a homoszexualitást vagy a transzneműséget ábrázolták.

„Azért van egy ilyen nagyon dermesztő hatása a törvénynek, [...] mert mindenki betartja, az is, akinek nem kéne egyébként. [...] mindenki, aki azt gondolja, hogy ő a törvény hatálya alá tartozik – ami szintén egy jóval tágabb kör, mint ami valójában lenne, – ők gyakorlatilag egyáltalán nem beszélnek LMBTQI+ témákról. Az egyetlen terület, ahol kikényszerítik vagy megpróbálják kikényszeríteni, az a média. Ezek azok a típusú ügyek, amikor rajzfilmeket nyom föl valaki [...] Ez relatíve sok eljárás, azt most megkaptuk adatigényléssel, hogy azt hiszem 38 eljárást indítottak.” (E., P., 2023. a Háttér Társaság jogi munkatársa)

Az LMBTQI+ jogok korlátozása és a pedofil bűnelkövetőkkel szemben való fellépés egy törvényben való meghatározásával, valamint az 'LMBTQI+ lobbis' elleni erős politikai

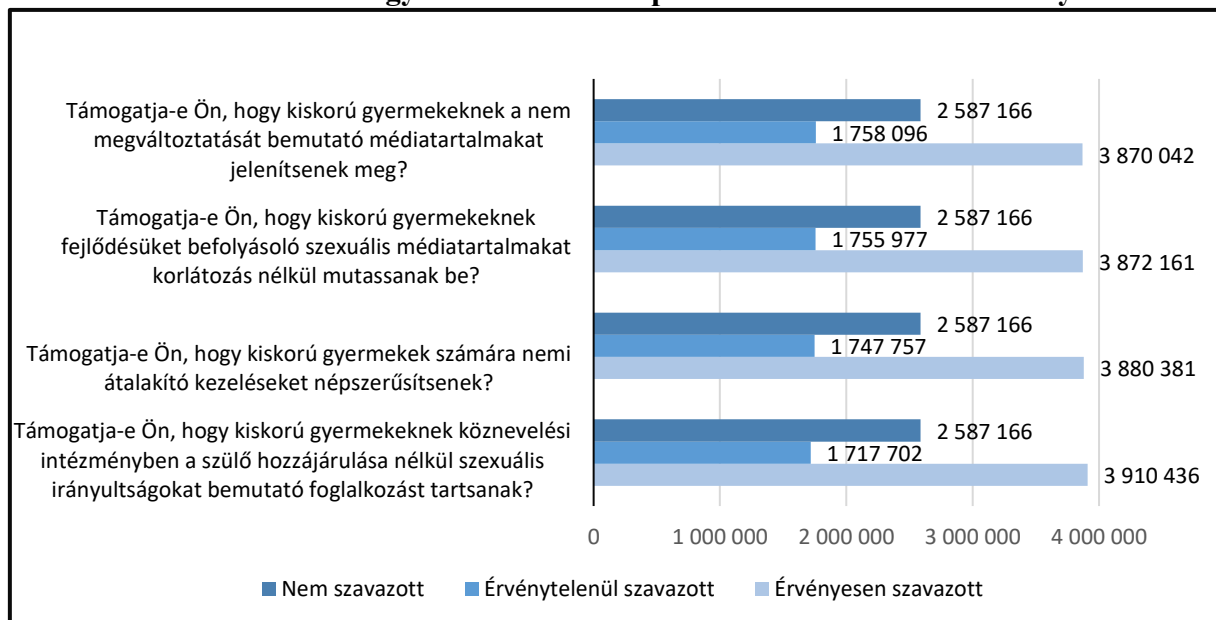

kommunikációval a kormány összemosta az LMBTQI+ és a pedofília fogalmait egymással, így kriminalizálva az LMBTQI+ és legfőképpen a transznemű embereket a magyar társadalom számára. Erre ráerősítve minden a témáról tartott sajtótájékoztatóban kihangsúlyozták az 'LMBTQI+ lobbi' magyar társadalomra gyakorolt negatív hatásait és veszélyeit. 2021. december 2-án Halász János, a Fidesz-frakció szóvivője egy videónyilatkozat formájában szólalt meg a kormánypárt álláspontját képviselve, amely során számos példát említett érveléseik alátámasztására (Neuberger, 2022). A videóban a következő adatok hangzottak el, melyeket Halász János forrás megjelölése nélkül közölt: „*Svédországban 1500 százalékkal nőtt meg azoknak a 13-17 éves kislányoknak a száma, akik fiúnak érzik magukat. Naponta legalább egy kiskorú változtatja meg a nemi identitását Nagy-Britanniában. A nemátalakító műtétek és beavatkozások elismerése megjelent számos nyugati országban, köztük Spanyolországban, ahol 14 éves kortól szülői beleegyezés nélkül változtathatnak nemet a kiskorúak, de Skóciában is, ahol ugyanez már 4 [...] éves kortól megengedett.*” (Fidesz, 2022). Ezeket az állításokat azonban a Lakmusz tényellenőrző online újság a videónyilatkozatról készített cikkében megcáfolta és helyesbítette a valóságnak megfelelően. A cikk elismeri, hogy a transznemű emberek száma statisztikailag valóban több lett, ez azonban nem áll korrelációban azzal, hogy a gyerekeken végzett nemátalakító műtétek okozták volna ennek a számnak a növekedését, mivel az említett országokban – csak úgy mint Magyarországon – nem engedélyezett az ilyesfajta orvosi beavatkozások végrehajtása kiskorúakon (Neuberger, 2022). Az író azt is tisztázza a cikkben, hogy a skóciai adat, mely szerint az országban 4 éves kortól engedélyezett a nemváltogatás, valójában egy nem létező adat, melynek nincs valóságalapja, mivel a transzneműekkel kapcsolatban csak egy kormányzati ajánlás van, amely annyit foglal magába, hogy a gyerekek választhatnák meg személyes névmásukat és nevüket, amelyeken az iskolában szólíthatnák őket tanáraik és társaik (Neuberger, 2022). Ahogy a politikai párt képviselői által használt befolyásolási technikából is látható, beszédekben jellemzően olyan adatokat említettek, melyeket forrás hiányában a hallgatóság alapvetően maga döntene el, hogy elhiszi-e a kommunikátornak vagy sem. A beszédek témája és érvelési formája azonban az állampolgárok gyermekek iránti érzelmeit célozza meg, ami a beszéd befolyásolási szándékát növeli, manipulatív irányba tereli, így a célközönségnél fennállhat az a jelenség, hogy a tények bizonyítását hivatott források nélkül is elhiszik a politikusok mondanivalóját.

A törvényben szereplő 6/A § hatálybalépésével kapcsolatban az Európai Unió Bizottsága kötelezettségszegési eljárást indított 2021. július 15-én Magyarországgal szemben, majd egy évvel később keresetet indított az Európai Bíróságnál, miután az ország kormánya nem adott kielégítő választ az Európai Bizottság által feltett kérdésekre az esélyegyenlőség és alapvető

jogok terén (Európai Bizottság, 2021). Ennek a kötelezettségszegési eljárásnak a felfüggesztése céljából határozott úgy a kormánypárt, hogy 2022. április 3-án, az országgyűlési választással egy napon tartja meg az úgy nevezett gyermekvédelmi népszavazást is a propagatortörvényről, abban bízva, hogy a magyar emberek állásfoglalása tisztázza az Európai Bizottság számára a törvények hatályba helyezésének okát. A népszavazás azért is volt fontos a kormány számára, mert abban az esetben, ha a népszavazás során a magyar állampolgárok megszavazták volna a propagatortörvény hatályba helyezését, akkor a törvényt 3 évig nem lehetett volna megváltoztatni (hvg.hu, 2021a). A népszavazással kapcsolatban a Fidesz politikai kommunikációja ugyanazt a narratívát követte és erősítette, mint a törvény hatályba helyezésekor, vagyis az általuk károsnak tartott nyugati országokból Magyarországra is eljutott 'LMBTQI+ propaganda' gyermekekre gyakorolt káros hatásait hangsúlyozták ki. A kormány alapvetően érzelmekre ható kommunikációt használt, ami az egyik leghatásosabb kommunikációs eszköz arra, hogy a célközönségre a kívánt hatást gyakorolja a kommunikátor. Ezzel a fajta politikai kommunikációval a kormánypárt elsősorban azokat a felnőtteket célozta meg, ahol a háztartásban kiskorúak is élnek, mivel tőlük erősebb érzelmi reakcióra lehet számítani, ha gyerekük vélt vagy valós veszélynek van kitéve.

2.ábra: A 2022-es gyermekvédelmi népszavazás összesített eredménye

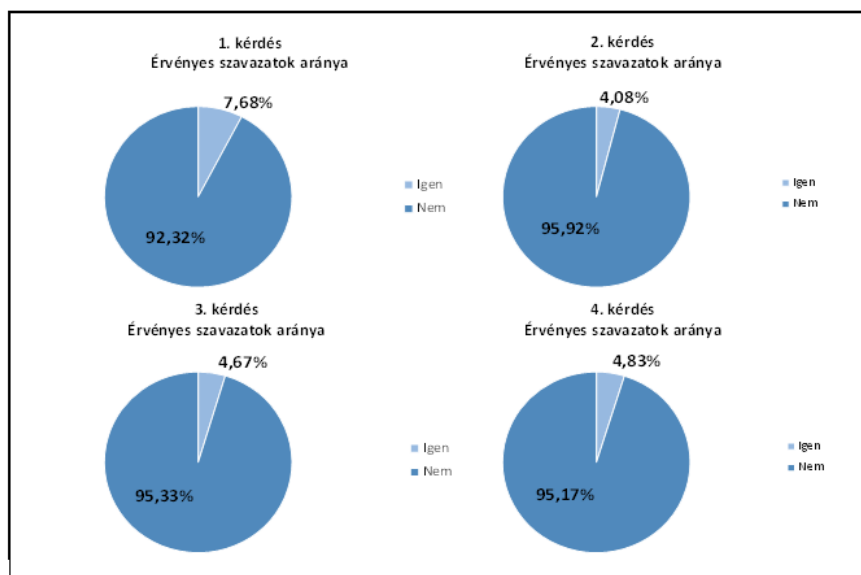
Forrás: Nemzeti Választási Iroda [2022] eredményei alapján saját szerkesztés

A kormánypárt politikai kommunikációs stratégiájához tartozott a 2. ábrán látható népszavazás kérdéseiben használt megfogalmazásmód is, ami az érzelmekre való hatás miatt egy fontos részét képezte a gyermekvédelmi népszavazás kampányának, mivel az érzelmeket célzó kommunikációval könnyebb manipulálni az embereket. A 2. ábrán olvashatók a

népszavazáson feltett kérdések, melyeknek kommunikációs hatásuk szempontjából érezhető, hogy azok megfogalmazása sugallja a helyes választ. Ezen okból kifolyólag a kérdéseknek van egy manipulatív módon befolyásoló hatása az emberekre, ami a választás során is előjöhethet.

A 2. ábra diagramján látható adatokról leolvasható, hogy a kormány erős érzelmi kommunikációs stratégiája ellenére a gyermekvédelmi népszavazás eredménye érvénytelen lett, mivel az érvényesen szavazó állampolgárok száma nem érte el az érvényességi küszöböt (4 107 652 fő (valasztas.hu, 2022)), ami szükséges lett volna ahhoz, hogy a propagandatörvény továbbra is érvényben maradjon.

3.ábra: A 2022-es gyermekvédelmi népszavazás egyes kérdéseire adott érvényes válaszok megoszlásának aránya

Forrás: Nemzeti Választási Iroda [2022] eredményei alapján saját szerkesztés

Az érvényesen szavazók által adott válaszok arányából a 3. ábrán látszik, hogy Magyarország kormányának az LMBTQI+ ellenes kommunikációs stratégiája nem volt teljesen eredménytelen a népszavazás érvénytelensége ellenére. A 3. ábrán a válaszok arányaiból látszik, hogy minden kérdés esetében az érvényesen szavazók több, mint 90%-a választotta a 'nem' válaszlehetőséget, amely válasz a kormánypárt álláspontját is képviselte.

4. AZ LMBTQI+ KÖZÖSSÉGGEL SZEMBENI ATTITÚD ÉS AZ ŐKET ÉRŐ ATROCITÁSOK A 2018-2022 KÖZÖTT MEGHOZOTT TÖRVÉNYEK ÉS POLITIKAI KOMMUNIKÁCIÓ HATÁSÁRA

Az LMBTQI+ közösséget érő mind szóbeli mind tettlegességben megnyilvánuló atrocitásokat, illetve diszkriminatív bánásmódot illetően dolgozatomban arra is szeretnék választ kapni, hogy a 2018-2022 közötti időszakban hozott törvényi és jogszabályváltozások, valamint a politikai kommunikáció hatására változott-e negatív irányba a magyar társadalom attitűdje. Ebben a fejezetben példákon keresztül igyekszem bemutatni minél átfogóbban az LMBTQI+ közösség helyzetét a 2018-2022 között meghozott törvények előtt és után annak érdekében, hogy a példákon keresztül árnyaltabb képet kaphassunk a vonatkozó rendelkezések és a politikai kommunikáció hatásáról a magyar társadalom attitűdbeli változására vonatkozóan.

A homofóbia és transzfóbia – ahogy a nevükben is benne van, – a heteronormatívtól eltérő szexualitástól vagy nemi identitástól való viszolygás, félelem és ezen érzelmeknek ellenséges viselkedésben való megnyilvánulása. Az emberek kialakult véleményeit attitűdnek hívjuk, mely egy értékelő magatartás, ami lehet pozitív, negatív vagy akár semleges is az attitűdtárgyra nézve (Smith & Mackie, 2004). Mivel a homo- és transzfóbia valamilyen szintű félelmet jelentenek a homoszexuális és transz emberektől, ezért ezek a negatív attitűdök közé tartoznak. Az attitűdöknek három szintje különül el egymástól: az affektív, vagyis az érzelmi, a kognitív, azaz a gondolati és a konatív, másnéven a cselekvéses szint (Smith & Mackie, 2004). Mivel az attitűdök megingathatatlan és értékelő viszonyulások, ezért legfőbb jellemzőik, hogy könnyű mélyíteni, azonban rendkívül nehezen lehet megváltoztatni azokat különösképpen, ha az attitűd intenzitása erős vagy szélsőséges (Smith & Mackie, 2004). Tehát abban az esetben a legnehezebb változást elérni a homofóbia vagy transzfóbia terén, ha valakinek kialakult véleménye, vagyis attitűdje van az LMBTQI+ közösségről, főleg, ha ez az attitűd konatív módon, azaz az illető viselkedésében is megnyilvánul, például fizikai erőszakban. Smith és Mackie szerint a meggyőzés és az általa kiváltott attitűdváltás sikeresebb, ha egy olyan ember próbál meggyőzni minket, akit szakértőnek találunk az adott témában, így adunk a véleményére, mivel ezekben az esetekben megjelenik az úgynevezett szakértői heurisztika⁸

---

⁸ Szakértői Heurisztika: A tapasztaltakkal való egyetértés (Smith & Mackie, 2004, p. 390), a témában szakértőnek számító személytől származó információ hitelesebbnek tűnik, ezért jobban elfogadjuk, mint másoktól pl.: egy orvossal reklámozott gyógyszer megbízhatóbbnak tűnik.

jelensége, aminek következtében az elhangzottak igazságtartalma helyett arra figyelünk, hogy ki kommunikálja az adott információt (Smith & Mackie, 2004, hivatkozva Hovland & Weiss, 1981; Maddux & Rogers, 1980; Sternthal et al., 1978). Ebből kiindulva pedig feltételezhető, hogy ha a politikusok – akiknek a szavaira sok ember hallgat, illetve szakértőnek számítanak az országukat érintő kérdésekben – akár megalapozatlan tényeket állítanak egy témával kapcsolatban, akár azt állítják, hogy egy adott társadalmi réteg, például az LMBTQI+ közösség veszélyt jelent a társadalomra nézve, akkor az előidézhet egy negatív irányú attitűdváltozást az emberekből.

„Egy teljesen idegen, valami olyan okból, ami számukra befogadhatatlan, megüt egy másikat. Ez nem annyira szervezett, ezek inkább, [...] amikor zsigerileg valamitől rosszul vagy. Ez normálisan egyébként egy pók [...] Van ez az ilyen nem annyira tudatos, nem tervezett reakció bizonyos dolgokra, és vannak emberek, akik annyira homofóbok, hogy valamit kell csinálniuk. Nyilván ez egy nagyon bonyolult mátrix, hogy hogyan függ össze például a szocializáció, a végzettség vagy a tanulmányok, meg egyébként a düh kezelése, tehát hogy mennyire tudja ő egyébként levezetni a saját ellenérzéseit normális módon, például azzal, hogy egyszerűen elmegy, minthogy beleköt valakibe.” (E., P., 2023. a Háttér Társaság jogi munkatársa)

4.1 A transz embereket érő intézményes diszkrimináció az anyakönyvi törvény hatására

A 2007-ben (a Szociális és Munkaügyi Minisztérium megbízásából: a Háttér Társaság, Labrisz Leszbikus Egyesület és az MTA Szociológiai Kutatóintézet együttműködése) és 2010-ben (Háttér Társaság és a Szociológiai Kutatóintézet) végzett nagymintás LMBTQI+ kutatások adataiból kiderül, hogy az LMBTQI+ közösségen belül a transz embereket nagyobb mértékben éri diszkrimináció, illetve válnak erőszakos cselekedetek áldozataivá, mint más LMBTQI+ személyek (Karsay, 2015). A Háttér Társaság 2023 januárjában tette közzé weboldalán a Befogadó Terek című jelentését az LMBTQI+ munkavállalók helyzetéről Magyarországon. Ebből a kutatásból szintén kiderül, hogy a transznemű embereket nagyobb százalékban éri nemi jellegük miatt diszkrimináció és hátrányos megkülönböztetés a munkahelyen 2023-ban is, mint más LMBTQI+ személyeket (Dombos, et al., 2023). A kutatások eredményeiből tehát levonható az a következtetés, hogy a transz közösség fokozottan volt kitéve az őket érő atrocitásoknak 2018 előtt is, és ez az adat 2023-ra inkább negatív, mint pozitív irányba

változott. Ebben közrejátszik a nem jogi elismerését tiltó anyakönyvi törvény 2020-as érvénybelépése, ami a transz emberek alapvető emberi, valamint magánélethez kapcsolódó jogait sérti. Az anyakönyvi törvény hatálybalépése óta a jogvédő szervezetek számos eljárást indítottak a törvény miatt elutasításra került, 2020 májusa előtt benyújtott nem- és névváltoztatásra irányult kérvények újraindítására vonatkozóan. Ezek közül az esetek közül az itthoni igazságszolgáltatás kimerítése után a Háttér Társaság egy iráni menekült ügyét a strasbourgi Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) elé vitte jogorvoslat kérésére.

„[...] ez az ügyünk egy iráni menekülthöz kapcsolódik, aki Magyarországon megkapta a menekültstátuszt, mert a hatóságok felismerték, hogy a transz nemi identitása miatt kellett elmenekülnie Iránból. Majd utána a menekült kérte, hogy az ő papírjaiban is ismerjék el az ő nemi identitását és a nevét, mire a magyar hatóságoknak az volt a válasza, hogy [...] miután az illetőnek nincsen magyar anyakönyvi kivonata, ezért azt ők nem tudják megtenni, de menjen haza Iránba, ott intézze el a nemének a jogi elismerését és, hogyha visszajön az új papírokkal, kiállítják neki az alapján a személyijét. Na most azok után, hogy valakinek elismerték, hogy azért kellett elhagynia a hazáját, mert transznemű [...] egy elég erős cinizmus azt mondani, hogy 'ja, hát menj oda vissza, ahonnan elmenekültél ezért és ott – amúgy ott nem is lehetséges - intézd el a papírjaidat'.” (L., D., 2023. a Háttér Társaság ügyvivője)

Az EJEB ugyan a transz menekült férfi számára döntött kedvezően, azonban a magyar szervek a strasbourgi bíróság döntésének megszületése óta (2020) nem hajtották végre a bíróság által hozott rendelkezést.

„[...] ez került ki végül az EJEB-hez és ott 2020-ban, júliusban, tehát 2 hónappal a 33. § életbelépése után azt mondta ki az EJEB, hogy Magyarországnak biztosítania kell, hogy a nem magyar állampolgárok is el tudják ismertetni a nevüket jogilag. Amit, hogyha végrehajtana a magyar állam, akkor az a jogi helyzet állna elő, hogy Magyarországon a nem magyar állampolgároknak a nevét el lehet jogilag ismerni, de a magyar állampolgároknak viszont nem, mert nekik az anyakönyvi kivonatukban ugye most már a 'születési nem' kerül bele és nem a 'nem' fogalma, úgyhogy valószínűleg ezért sem hajtja végre a magyar kormány most már 2 és fél éve ezt sem.” (L., D., 2023. a Háttér Társaság ügyvivője)

Azoknak az ügyeknek az esetében, ahol a magyarországi jogszolgáltatás lehetőségeit kimerítette az érintett, így a nemzetközi szervekhez kell fordulnia jogorvoslatért, gyakran az atrocitást elszenvedő személynek kedvező ítélezés sem jelenti biztosan, hogy az illető valóban megnyerte az ügyét. Ez azt jelenti, hogy az EJEB nem tudja kikényszeríteni a magyar államtól,

illetve a magyar igazságszolgáltatás szerveitől a döntésnek megfelelő eljárás lefolytatását Magyarország határain belül, mivel az ilyesfajta ügyek elsősorban az Európai Unió tagállamainak hatáskörébe tartoznak, így az országok politikai vezetése döntheti el, hogy alkalmazza-e az igazságszolgáltatásban az EJEB által hozott döntést vagy sem. Azonban Magyarországon 2018-2022 között az anti-LMBTQI+ politika került előtérbe, és az ebben az időszakban meghozott intézkedésekből az a következtetés vonható le, hogy a vezető politikai pártok nem értenek egyet az LMBTQI+ jogokat illetően az olyan nemzetközi szervezetekkel, mint az EJEB, ami minden ember jogait igyekszik védeni.

4.2 Közszerplők általi diszkriminatív megnyilvánulások hatása a társadalomra

Magyarországon az LMBTQI+ közösséget a 2018-2022 közötti időszak előtt is érte diszkrimináció az egyes politikai pártok képviselőitől. 2003 novemberében az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló törvényről tartott parlamenti vita során a Fidesz párt akkori parlamenti képviselője a következőképpen fogalmazott:

»[...] Cigánynak lenni nem betegség, nem születési hiba vagy baleset következménye, nem hasonlítható össze a szexuális irányultsággal vagy a nemi identitás problémáival [...]« (Takács, 2007, idézi Farkas Flórián 2003. november 25-i parlamenti felszólalását)

Az idézetből jól látható, hogy ugyan 1990-ben az Egészségügyi Világszervezet (WHO) törölte a homoszexualitást a bejegyzett betegségek listájáról, a köztudatban tovább élt az a téves felfogás, miszerint a homoszexualitás egy mentális betegség, amely betegség hatására mutatnak deviánsnak számító, a heteronormatív élettől eltérő viselkedési formát az LMBTQI+ közösség tagjai (Nagy, 2013).

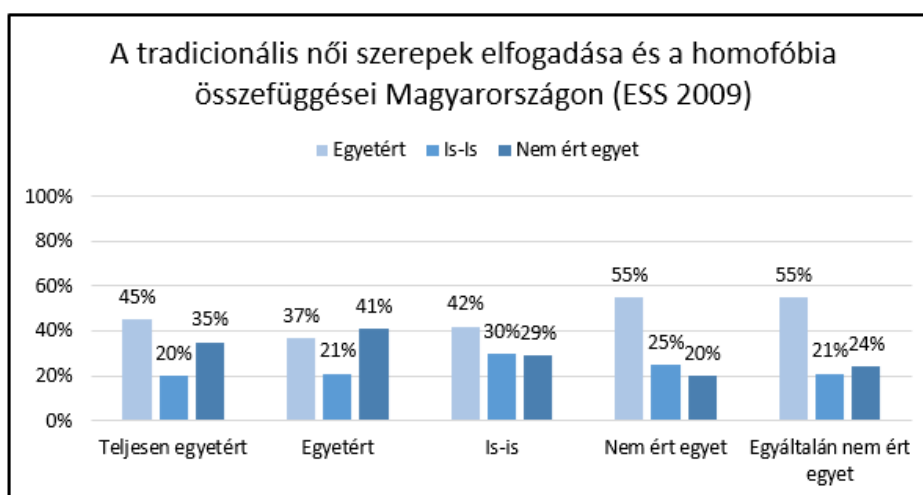
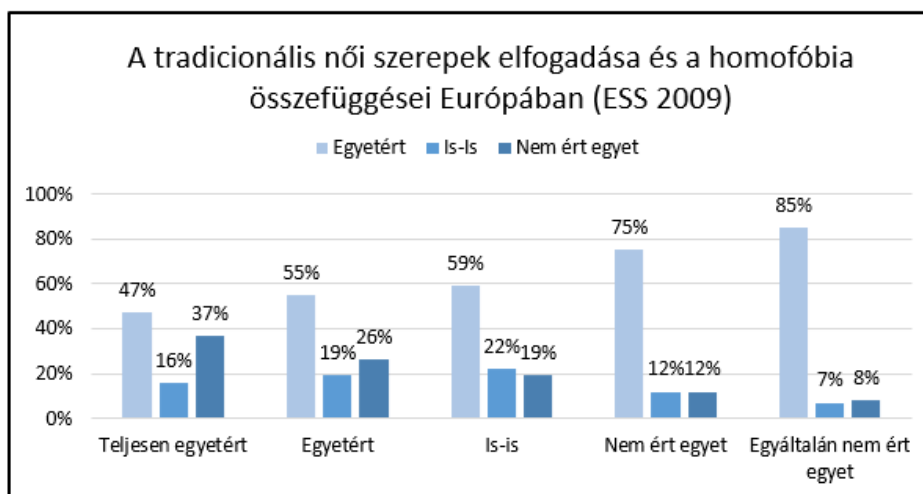
Az LMBTQI+ emberekkel kapcsolatos tévhit, mely szerint szexuális és nemi identitásuk egy betegség következménye lenne, Magyarországon 2003 óta sem tűnt el a köztudatból. Az elmúlt évek során több példa is volt arra, hogy különböző pártok politikusai tettek diszkriminatív megnyilvánulásokat az LMBTQI+ közösséggel szemben, mely megnyilvánulások során akár megemlítés, akár utalás szintjén foglalták bele ezt a téves információt beszédjeikbe. 2019-ben Kövér László, a Fidesz politikai párt házelnöke az LMBTQI+ emberek gyermeknevelésre vonatkozó igényét a pedofiliához hasonlította (Albert, 2019). Ezen kijelentésére vonatkozóan az LMBT Szövetség oldalán olvasható állásfoglalásban, melyet az ernyőszervezet alatt szereplő összes LMBTQI+ szervezet együttes reagálásaként

adtak ki, kitérnek többek között arra is, hogy az ilyesfajta kijelentésekkel nem csak az LMBTQI+ közösséget, hanem minden örökbefogadó szülőt sértenek (LMBT Szövetség, 2019). Ezt követően a Labrisz Leszbikus Egyesület által 2020 szeptemberében megjelentetett 'Meseország Mindenkié!' című mesekönyvet öt nappal a megjelenése után a Mi Hazánk párt elnökhelyettese, Dúró Dóra a párt sajtótájékoztatóján egy iratmegsemmisítővel darálta le, miközben a mesekönyvre az 'LMBTQI+ propaganda' egyik eszközeként hivatkozott (Magyar Narancs, 2020). A politikus beszédében az LMBTQI+ közösséget olyan szavakkal írta le, mint „*aberrált*” és „*abnormális*” (Mi Hazánk Mozgalom a Médiában, 2020), melyek negatív konnotációja a közösséget, mint egészét rendeli az 'ép' heteroszexuális és cisz emberek alá. Az olyan diszkriminatív megnyilvánulásoknak, melyek befolyással rendelkező közszereplőktől származnak, lehet egy olyan veszélye a beszéd tárgyára vonatkozóan, hogy mivel sok emberhez eljuthat az üzenet, ezért ezek tovább torzíthatják a társadalom nézeteit és gondolkodásmódját. Éppen ezért a politikusok és más közszereplők által végzett publikus megnyilvánulások és azoknak üzenetei jelentősen megnehezítik az olyan kisebbségek jogainak kiterjesztését Magyarországon, mint az LMBTQI+ közösség, mivel tovább táplálják az köztudatban élő tévhiteteket.

Geert Hofstede, szociálpszichológus 1980-ban végzett kutatásából, melyben az egyes országokat sorolta be bizonyos jellemzők alapján, kiderül, hogy Magyarország a maskulin országok közé tartozik. Az országok maskulin-feminin skálán való elhelyezkedése pontosan leírja az egyes országok nemi szerepeinek megoszlását. A maskulin értékrend szerint, amíg a férfiak kemények, a fiúk nem sírnak és ők helyezkednek el a vezetői pozíciókban, addig a nők felelnek az érzelmekért és ápolják a kapcsolatokat (Falkné Bánó, 2013, p. 33). Egy ilyen társadalomban pedig kevésbé vagy egyáltalán nem elfogadott a nemi szerepek felborulása, keveredése, valamint más, a heteronormatív élettől eltérő vagy azzal ellentétes életmódot élni.

4.ábra: A tradicionális női szerepek elfogadása és a homofóbia összefüggései Európában és Magyarországon (ESS 2009)

Forrás: Takács, 2011, p. 34. (20. és 21. ábra) alapján saját szerkesztés

Az ESS (European Social Survey) által végzett felmérések, melyeket mind az Európai Unió tagállamaiban adott válaszok arányaira, mind a magyarországi átlagra vonatkozóan elvégeztek (2009), is igazolják, hogy hazánkban az LMBTQI+ emberek elfogadottsága egy igen megosztó téma a társadalom számára. Több tényező szerint, mint például a nemek, a vallásosság mértéke, az iskolai végzettség és korosztály szerint is vizsgálták a kérdést. Az eredmények alapján jelentős aránybeli különbség volt felfedezhető az összes Európai Unió tagállamban adott, illetve a csak Magyarországon leadott válaszok között. Az Európai Unió eredmények között szinte mindenhol az LMBTQI+ emberekkel szembeni elfogadás dominált. Azonban a magyarországi eredményeknél annak ellenére, hogy a legtöbb kérdésnél az elfogadás került többségbe, szemmel látható volt, hogy az egyet nem értők százaléka nem sokkal maradt el tőlük (Takács, 2011). Magyarország maszkulin-feminin skálán való elhelyezkedése, valamint az ESS által kapott eredmények alapján feltételezhető, hogy azokkal

a személyekkel, akik nem felelnek meg a társadalom által támasztott viselkedésre irányuló elvárásoknak, a társadalom kevésbé lesz befogadó vagy esetlegesen ezek az emberek társadalmilag kirekesztetté válnak. Minél kevésbé felel meg külsőleg, illetve viselkedésben egy személy a nemi szerepének, annál nagyobb a valószínűsége annak, hogy a többségi társadalomba tartozók összefüggésbe fogják hozni a nemi szerepeknek való megfelelés hiányát a szexuális irányultsága és/vagy nemi identitása heteronormativitástól való eltéréseivel, amivel nő az áldozattá válásuk lehetőségének aránya is attól függetlenül, hogy ténylegesen a szexuális és nemi kisebbségekhez tartoznak-e (Takács, 2011).

A közszereplők, politikusok és pártjaik által képviselt olyan állásfoglalások és beszédek, amelyek egy társadalmi kisebbségi csoportra tekintve negatív üzenetet hordoznak, valamint azzal a kisebbséggel kapcsolatban tévhitet tartalmaznak, veszélyt jelenthetnek a csoport tagjaira nézve. Ezek az üzenetek kialakítanak egy közös ellenségképet a társadalomban, melyek rendszerint félelmet és dühöt kiváltó kommunikációs eszközöket tartalmaznak. Ezen érzelmek hatására a társadalom attitűdje negatív irányba fordulhat át a kisebbséggel szemben, valamint esetlegesen nagyobb mértékben is megjelenhet a többségi társadalom részéről a kisebbség felé irányuló agresszió is. Ez az agresszió azonban nem csak az LMBTQI+ közösséghez tartozó embereket célozza meg, hanem minden olyan, a többségi társadalomhoz tartozó személyt is, akinek a viselkedése nem felel meg a maszkulin társadalom heteronormatív elvárásainak, tehát nem a saját nemét jellemző sztereotip viselkedésformák szerint viselkedik.

2019 augusztusában Bényén egy 19 éves lány és az ő segítségére sietők egy gyűlölet-bűncselekmény áldozatai lettek, mely során a támadó súlyosan bántalmazta áldozatait. A lány beszámolójából kiderült, a gyűlölet-bűncselekmény azon okból történt, mert egy szivárványszínű táskát volt nála (hvg.hu, 2019). Az esetet a Háttér Társaság képviselte a bíróságon, mellyel kapcsolatban 2 évvel később, 2021-ben oldalukon közzétett sajtóközleményben azt nyilatkozták, hogy az ügyet a Monori Rendőrkapitányság kezdetben közösség tagja elleni erőszak helyett csak testi sértésként kezelte, figyelmen kívül hagyva a támadó motivációját (Háttér Társaság, 2021c).

2022 decemberében a budapesti Négyeshatos bár biztonsági őrök diszkriminatív módon viselkedtek egy oda betérni kívánó orosz férfival, majd fizikailag is bántalmazták. Az áldozat beszámolója alapján a biztonsági őrök indoka a diszkriminatív viselkedésre az volt, hogy „melegnek néz ki, és zavarni fogja a többi vendéget”, majd mikor a férfi elkezdett a bár mosdója felé sétálni a biztonsági őrök a karjánál fogva kezdték kihúzni a bárból, miközben ütötték és rúgták, majd végül a földre lökték (Waliduda, 2023).

„Ami egyébként látszik, azt hiszem, hogy ez alapvetően egy kicsit rosszabb irányba mozdult el, az például a tömegközlekedés. Ott, ahol az emberek relatíve közel vannak egymáshoz, ott gyakrabban. Az viszonylag ritka egyébként, hogy valakit megvernek az utcán. Az, hogy diszkriminálnak, nem feltétlenül fizikai atrocitás, de még az is sokszor hozzákapcsolódik, viszonylag gyakori szórakozóhelyeken.” (E., P., 2023. a Háttér Társaság jogi munkatársa)

A gyűlölet-bűncselekmény elkövetése mindkét esetben a külső megjelenés alapján való megítélés miatt történt, amely atrocitás a 2019-ben történt esetben kiterjedt az áldozat védelmére sietőkre is. Ezen esetek példaként való bemutatása azon felvetésem alátámasztására szolgál, mely szerint LMBTQI+ ellenes atrocitások nem csak a közösségbe tartozókkal történnek meg, hanem mindenkivel, aki nem felel meg a társadalom nemi szerepek felé támasztott elvárásainak, mivel mindkét esetben a bántalmazók az áldozatok külső megjelenéséből vontak le következtetéseket a szexuális irányultságukra vonatkozóan. Az LMBTQI+ emberek ellen elkövetett gyűlölet-bűncselekményekkel kapcsolatban több kutatásból származó adat is azt mutatta, hogy az atrocitások bekövetkeztét követően az áldozatok többsége nem jelenti az esetet a hatóságoknál, aminek az egyik leggyakoribb oka a hatóságokba vetett bizalom hiánya az eljárások lefolytatásával kapcsolatban (Háttér Társaság, 2021).

4.3 Diszkrimináció a munkahelyen és iskolában

Az LMBTQI+ közösség tagjai ellen irányuló diszkrimináció, verbális és fizikai erőszak leggyakoribb helyszínei közé tartoznak a munkahelyek, valamint a közoktatási intézmények. Mivel az élet ezen színterein relatíve sok időt töltünk, ezért elkerülhetlenné válik a diszkrimináció és az azzal járó atrocitások, ha a munkahely vagy oktatási intézmény nem tesz aktívan azok megfékezéséért és egy elfogadó környezet kialakításáért.

A munkahelyeken előforduló diszkriminációnak számos fajtája van, amivel az LMBTQI+ munkavállalókat félemlítik meg. Ilyen például a munkahelyi homofób és transzfób légkör a munkáltatók és/vagy más munkavállalók által, fizikai erőszak alkalmazása, vagy más olyan módszerek, melyekkel az LMBTQI+ munkavállalókat pszichés módon félemlítik meg, fenntartva számukra egy pszichológiai terrort.

Kunzig Gábor a *Rideg bánásmód* című könyvben három LMBTQI+ ember munkahelyen ért diszkriminációs eseteit írja le részletesen. Az első esetben az áldozat egy meleg HIV-pozitív férfi, akit munkahelyén megfélemlítés ért. A férfi előléptetési lehetőséget kapott munkahelyén,

amihez egy olyan egészségügyi vizsgálaton kellett volna részt vennie, amin fény derült volna arra, hogy HIV-pozitív, valamint ami által a munkahelyén főnöke tudomást szerezhette volna meleg szexuális identitásáról is (Kunszig, 2008). A beszámoló alapján a munkahelyén főnöke egy olyan légkört teremtett, ami rendkívül intoleráns volt az LMBTQI+ közösséggel és más kisebbségekkel szemben is, mivel rendszeresen mutatta ki „meleggyűlölő nézeteit”, így az áldozat attól félt, hogy szexuális identitása miatt diszkrimináció érne azzal, hogy főnöke elbocsátja, ezért visszautasította az előléptetési lehetőséget (Kunszig, 2008, p. 37).

A második egy transz nemi identitású férfival történt, aki három őt ért munkahelyi diszkriminációs esetről számolt be. A férfit első munkahelyén nemi alapú diszkrimináció érte, mivel munkáltatói nem a választott nemének megfelelően kezelték, hanem a biológiai neme szerint, alacsonyabb fizetést kapott mint más férfi munkatársai, valamint munkáltatói közölték vele, hogy nem fogják előléptetni (Kunszig, 2008, p. 38). Második munkahelyén főnöke az eredeti, magasabb összegű fizetés helyett minimálbérre jelentette be egy másik cége alatt, valamint mikor munkáltatója tudomást szerzett nemi identitásáról és nemváltoztatási szándékáról, elbocsátotta a munkavállalót (Kunszig, 2008, p. 38). A harmadik munkahelyi diszkriminációs esetről a munkavállalót főnöke szexuálisan zaklatta, majd az elutasítást követően a munkáltató elbocsátotta őt, miközben verbális erőszakot alkalmazott *»ez nem kupleráj, mi az, hogy ide jársz buzizni!?!«* miután tudomást szerzett az áldozat nemi és szexuális identitásáról (Kunszig, 2008, p. 39).

A harmadik esetben a diszkrimináció és zaklatás egy biszexuális nőt ért munkahelyén, mely során a munkavállaló kezdetben hazugság/pletyka terjesztésének az áldozata lett (Kunszig, 2008). A pletyka terjedését megelőzte, hogy egy munkatársa feltörte munkahelyi számítógépét, amivel hozzáfért az áldozat adataihoz (Kunszig, 2008, p. 40). A pletyka terjedésének abbamaradását követően az áldozatot egyik munkahelyi barátja kezdte el zaklatni, ami kezdetben verbális jellegű volt, de utána fizikai erőszakká vált, majd végül jelentette a vállalat igazgatójánál az áldozat szexuális identitását (Kunszig, 2008, p. 40).

A három beszámolóban a munkahelyi diszkrimináció és erőszak számos példában megnyilvánult. Egyik fő eleme a homofób, transzfób munkahelyi légkör megteremtése és fenntartása volt azzal, hogy a munkavállalók főnökei LMBTQI+ ellenes nézeteiket hangoztatták beosztottaiknak, valamint esetenként visszaéltek hatalmukkal. Az olyan légkör, ami támogatja vagy nem ellenzi és próbálja aktívan megakadályozni az LMBTQI+ közösséggel szembeni diszkriminatív megnyilvánulásokat, elveszi a lehetőséget a közösségbe tartozóktól, hogy biztonságban érezhessék magukat munkahelyükön és fel merjék vállalni szexuális valamint nemi identitásukat, ami ezzel együtt bátorítja a többi alkalmazottat a hasonló

diszkriminatív megnyilvánulásokra. Ez Kunszig szerint egy elfojtáshoz és önmaguk diszkriminálásához vezet, vagyis annak érdekében, hogy megelőzzék az esetlegesen őket érő diszkriminációt és erőszakot, az LMBTQI+ emberek megpróbálják elrejteni magukat és láthatatlanná válni a társadalom számára, ami a közösség számára növeli a társadalmi láthatatlanságot (Kunszig, 2008, p. 38). Takács Judit és társai 2007-es kutatása szerint – melyben az LMBTQI+ közösség társadalmi kirekesztettségét vizsgálták Magyarországon – a társadalmi láthatóság jelentősen befolyásolja diszkriminációs tapasztalataik mértékét, viszont hosszútávon hozzásegíti a közösséget jogaik kiterjesztésére (Takács, et al., 2007). A munkahelyi diszkriminációval kapcsolatban a transz férfi munkavállaló eseteinél Kunszig kiemelte, hogy mivel az áldozat egyik munkahelyén sem bejelentett pozícióban dolgozott, ezért az őt ért diszkrimináción túl még kiszolgáltatottabb helyzetbe jutott, mivel a jog csak a törvényesen bejelentett állással rendelkezőknek tud segítséget nyújtani, vagyis a diszkriminációt és a jogtalan bánásmódot jelenteni sem tudta a hatóságoknál.

A Háttér Társaság 2023 januárjában Befogadó Terek címen végzett felmérést az LMBTQI+ munkavállalók helyzetére vonatkozóan, melyet összesen 936-an töltöttek ki végig (Dombos, et al., 2023). A munkanélküliséget vizsgáló adatokat illetően a szervezet kihangsúlyozta, hogy a kérdőívet kitöltők átlagéletkora alacsonyabb volt, mint a magyar átlag, valamint képzetebbek is bizonyultak annál (a munkanélküliek 80 %-a diák volt) (Dombos, et al., 2023). A nem diák kitöltők több mint felét (59 %) érintette a munkanélküliség az elmúlt 5 évben, ami a kapott adatok alapján magasabb volt, mint a 2022-ben mértek (33 %) (Dombos, et al., 2023, p. 28). A 2023-as kutatásban is magasabbnak bizonyult a teljes mintában a transz kitöltők körében a munkanélküliség aránya, mivel amíg más LMBTQI+ válaszadók 15,1 %-át érintette a munkanélküliség, addig ez az arány transz és más nem cisz válaszadók körében 24 %-ot érintett, amely százalék a diákok kizárása után 13 % marad (Dombos, et al., 2023, p. 30). A 2010-es nagymintás LMBTQI+ kutatás alkalmával a transz válaszadókra vonatkozóan ez az adat 12 % volt (Karsay, 2015), ami azt jelenti, hogy az elmúlt 13 évben a transz és más nem cisz emberek munkavállalásának esélyei Magyarországon egyáltalán nem javultak, sőt 1 %-os romlást mutatott, ami azt jelenti, hogy ma egy nem cisz identitású személy nagyobb hátránnyal indul munkavállalásnál, mint más cisz identitású emberek.

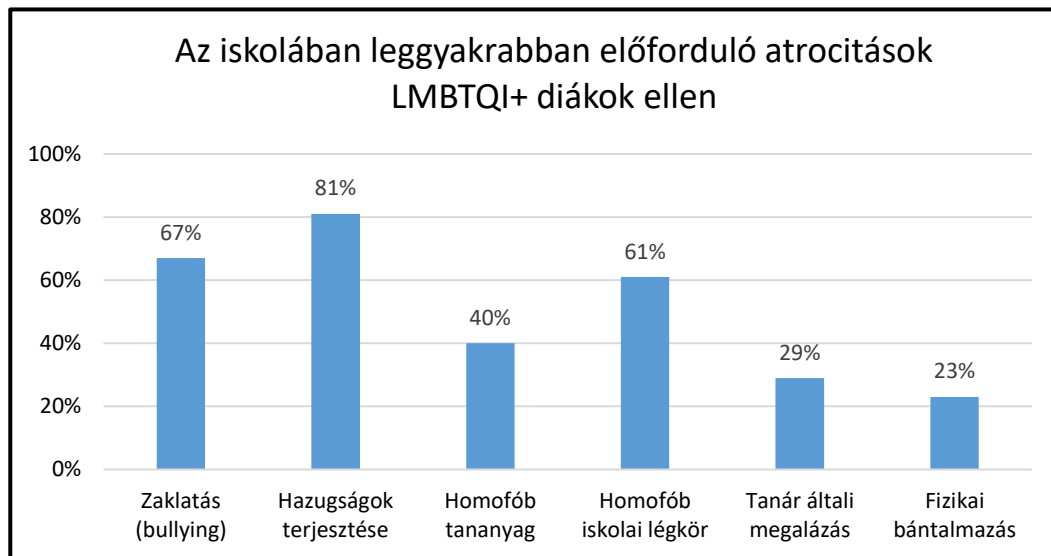
A munkahelyi rejtőzködéssel kapcsolatos adatok (n=516) azt mutatták, hogy a leggyakoribb okok a kitöltők körében az előbújás mellőzésére 16 %-ban a téma nem munkahelyre illése, valamint szintén 16 %-ban a félelem a munkahelyi hátrányoktól volt (Dombos, et al., 2023, p. 32). Az első adatot illetően azonban kiderült, hogy a válaszadók 80 %-ának munkahelyén felmerül a párkapcsolat és 40 %-nál a szex témaköre, ami a szervezet

megállapítása szerint arra következtet, hogy nem az LMBTQI+ téma munkahelyre való nem tartozása a fő oka az identitás elrejtésének (Dombos, et al., 2023, p. 32). A kitöltők 15 %-a félt, hogy a munkatársaival megromlana a kapcsolata, ha fény derülne LMBTQI+ identitására és 11 % válaszolt úgy, hogy a munkahelyi LMBTQI+ személyeket védő szabályozások hiánya miatt nem vállalja a munkahelyi előbújást (Dombos, et al., 2023, p. 33). Ezekből válaszokból kiderül, hogy a témában érintettek többsége (a kitöltők 28 %-ának irreleváns volt a kérdés, mivel vállalják LMBTQI+ mivoltukat) fél az LMBTQI+ mivoltuk felfedése esetén esetlegesen előforduló retorzióktól, ezért inkább nem vállalják identitásukat, megelőzve a diszkriminációval járó szóbeli és fizikai erőszakot (Dombos, et al., 2023). A kutatásban rákérdeztek a munkahelyeken előforduló más LMBTQI+ munkavállalók előfordulásáról, ami során a nemi identitásukat, interszex státuszukat munkahelyükön vállalók esetében 78 %-nak volt legalább egy munkatársa és 72 %-nak volt legalább egy felettese, aki az LMBTQI+ közösségbe tartozik, a szexuális identitásukat vállalók esetében szintén hasonlóan magas százalékos eredmény született (77 % és 72 %) (Dombos, et al., 2023, p. 34). A nemi identitásukat és szexuális irányultságukat munkahelyükön nem vállalók válaszainak százalékos megoszlásának esetében az a válasz volt többségben, mely szerint a rejtőzködők munkahelyén nincs vagy nincs tudomásuk más LMBTQI+ kollégáról vagy felettesről (Dombos, et al., 2023, p. 34). Ezekből az adatokból arra lehet következtetni, hogy az olyan társas szintereken, mint a munkahely, bátorító jelleggel hat az LMBTQI+ személyekre, ha tudomásuk van más szexuális és/vagy nemi kisebbségről munkatársaik vagy feletteseik között, mivel így csökkenhet az esélye az őket érő munkahelyi diszkriminációnak. Azonban a szervezet arra mutat rá, hogy ebben az esetben nem lehet biztosan tudni, hogy más LMBTQI+ kollégák előbújása segítette a válaszadókat identitásuk felfedésére vagy a munkahelyen megteremtett elfogadó légkör (Dombos, et al., 2023, p. 34). A munkahelyi előbújást kerülők esetében a válaszok alapján megfigyelhető volt a kitöltők közötti Kunszig Gábor által is megállapított öndiszkrimináció gyakorlása, amely abban nyilvánul meg, hogy a válaszadók tudatosan máshogy öltözködnek, viselkednek munkahelyükön, jellemzően a heteronormatív elvárásoknak megfelelően, melyre a kérdőívet kitöltők között 32 % figyelt (Dombos, et al., 2023). Ez a társadalmi láthatóságot csökkentő módszer azonban kihat az érintettek társas életére és elszigeteli őket a körülöttük lévőktől, ami egyedülléthez, magányhoz (33 %) illetve társas kapcsolatok hiányához vezet (35 %) (Dombos, et al. 2023, p. 41).

Az előítéletből adódó diszkrimináció és fizikai atrocitás másik leggyakoribb szinterei a magyar oktatási intézmények. Számos diákot ér napi szinten szóbeli zaklatás vagy akár

tettegességben megnyilvánuló gyűlölet-bűncselekmény akár más diákok által, akár iskolai alkalmazottak által.

5.ábra: Az iskolában leggyakrabban előforduló atrocitások százalékos aránya LMBTQI+ diákok ellen

Forrás: Takács, [2011], p. 48 alapján saját szerkesztés

A diagramon látható adatok egy 2010-es LMBTQI+ embereket megcélzó nagy számú (n=2755), de nem reprezentatív kutatás adatai alapján az iskolában előforduló atrocitások formáit és megoszlási arányát mutatja be. A kitöltők 19 %-a válaszolta azt, hogy érte őt diszkrimináció oktatási intézményben (Takács, 2011, p. 47). A válaszok közül a leggyakoribb a hazugságok/pletykák terjesztése volt 81 %-kal, melyet az iskolai zaklatás követett 67 %-kal.

A *Homofóbia Magyarországon* című könyv vonatkozó fejezetében a kutatási eredmények alapján a szerzők megállapítják, hogy a homofób légkör és zaklatás olyan szinten hatással vannak az érintett diákokra, hogy azok befolyásolják az iskolában nyújtott teljesítményüket (Takács, 2011, p. 48). A 2010-es kutatásban adott válaszokból az is kiderül, hogy az oktatási intézményekben megjelenő LMBTQI+ témának több pozitív hatása is van, többek között az olyan diákok körében, akiknek az iskolájában átfogóan foglalkoztak a témával, csökkent az öngyilkosságra való hajlandóság aránya (Takács, 2011, p. 49). Az Alapítvány az Öngyilkosság Ellen által felsorolt statisztikák LMBTQI+ közösségre vonatkozó részében a korábban végzett kutatások eredményeiből kiderül, hogy az LMBTQI+ fiatalok körében négyszer gyakoribb a súlyos öngyilkossági kísérlet, mint más heteroszexuális társaiknál, valamint, hogy az LMBTQI+ emberek elleni szóbeli és fizikai erőszak minden alkalommal 2.5-szeresére növeli az esélyt a szándékos önbántalmazásra (Alapítvány az Öngyilkosság Ellen, s. a., hivatkozva National Transgender Discrimination Survey).

A 2021-ben meghozott propagandatörvény rendelkezései, melybe belefoglalták, hogy civil szervezetek nem tarthatnak közoktatási intézményekben olyan foglalkozásokat, melyeknek részét képezi az LMBTQI+ téma, a 2010-es kutatási eredmények alapján a kiskorú LMBTQI+ diákok lelki és testi épségét, valamint hosszútávon az életét is veszélyeztetheti azzal, hogy nem engedi a közoktatási intézményekben tartott érzékenyítő foglalkozásokat, mivel így az iskolai légkörre jellemzőbb lehet a homofóbia és transzfóbia jelenléte, ami egyfajta folyamatos félelmet generálhat az érintettekben.

„[...] már említettem azt, hogy az iskolai lépcsőfordulóban leköptek. Volt olyan is, hogy a középiskolában egy tanár órát tartott arról, hogy én miért nem vagyok oké és miért nem helyes, amit csinálok, és hogy miért kell engem kirekeszteni, és miért nem érdemlem meg azt, hogy be legyek fogadva. Az rosszul esett. Voltak ilyen nagyon hangos tanárok egyébként, egészen sokan ebben a középiskolában. A tanári kart, azt a pusztát létezőemmel elég markánsan sikerült megosztani.” (H., Zs., 2023, a Háttér Társaság ügyvivője)

A 2010-es kutatásban a leggyakrabban előforduló atrocitások fajtái között 29 %-kal szerepelt a diákok tanáraik által történő megalázása (Takács, 2011). Kunszig Gábor *Rideg bánásmód* című könyvében a nem állami intézmények általi diszkriminációs eseteknél szintén szerepeltet egy olyan ügyet, ahol az érintett transz identitású interjúalanyt középiskolai tanára által érte erőszak (Kunszig, 2008). Az esetben a tanár a diákot kezdetben csak szóban, külső megjelenésére vonatkozó megjegyzésekkel inzultálta, olyan szavakat használva mint „buzi”, majd később az osztályozás során rosszabb jegyeket adott mint megérdemelt lett volna, ami a szerző megállapításai szerint egy pszichológiai terrort idéz elő az áldozatnál (Kunszig, 2008, p. 25). Végül annak következményeként, hogy a diák felelősségre vonta a tanárt, amiért tanítási időben intézte személyes ügyeit, így késve érkezett az órára, a tanár fizikailag is bántalmazta – belökte a terem ajtaján – az áldozatot, és megrongálta a tulajdonát, ami abban nyilvánult meg, hogy „szétverte Erik gyakorlóbabájának a fejét.” (Kunszig, 2008, p. 25). Kunszig az esetre vonatkozóan azt a megállapítást teszi, hogy a tanár által tanúsított egyre agresszívebb viselkedést, mint egy figyelmeztetésként kell értelmezni, ahol a gyakorlóbaba fejének szétverése azzal a jelentéssel bír, hogy a diák is arra a sorsra fog jutni, ha tovább provokálja a tanárt (Kunszig, 2008, p. 25). A szerző továbbá azt a felvetést fogalmazza meg, hogy az esetet az LMBTQI+ közösséget érő atrocitásokra egy általános sablonként lehet alkalmazni, mivel a gyűlölet-bűncselekményeket általában megelőzik a szóbeli bántalmazás eszközei, amikből fokozatosan használ a zaklató egyre súlyosabb eszközöket az erőszakra (Kunszig, 2008, p. 26).

2007 óta annak ellenére, hogy a legújabb kutatási eredményekben nem szerepel a tanárok általi zaklatás, a saját kutatásomhoz készített mélyinterjú alapján ez a zaklatási forma sem tűnt el az LMBTQI+ diákokat érő atrocitások közül. A tanárok általi megnyilvánulások példaként szolgálhatnak a diákok magatartására, így az ehhez hasonló esetekben a tanár diszkriminatív viselkedése által megteremtett alapvetően ellenséges és homo- illetve transzfób iskolai légkör elnyomja az érintett diákokat, akik így identitásukat rejtegetni kényszerülnek és nem engedi számukra, hogy önazonosságuknak megfelelően éljenek. Ezen felül a tanárok vagy más iskolai alkalmazottak általi zaklatás, erőszak egyfajta felbujtó módon vagy felhatalmazásként szolgálhat más diákok számára az LMBTQI+ diákokkal szembeni verbális és fizikai bántalmazásra, aminek hosszútávon súlyos következményei lehetnek az áldozatok mentális egészségére.

A Háttér Társaság által készített 2023 januárjában közzétett kutatással újra felmérték az LMBTQI+ diákok iskolai helyzetét. Ezúttal azonban a 2010-ben készített kutatáshoz képest a 2023-ban közzétett eredmények az aktív tanulói státusszal rendelkező általános és középiskolába járó diákokat kérdezték meg, míg a 2010-ben készített kutatás korosztálybéli megoszlása jóval nagyobb skálán mozgott. A szervezet a 2023-as kutatásba a 2016/17-es tanévről készült korábbi kutatásuk eredményét is belefoglalta (n= 919), ami közvetlenül a 2018-2022 közötti években meghozott törvények előtti időszakára vonatkozik. A 2016/17-es tanévre készített kutatás eredményei azt mutatták, hogy a szóbeli zaklatás 15 %-kal nőtt az iskolákban, – a 2010-es kutatásban mért 67 %-ról 2016/17-ben 82 %-ra ugrott meg – a pletykák és hazugságok terjesztésének százaléka ebben a 6-7 évben majdhogynem stagnáló tendenciát mutatott, mivel ez az adat mindössze 1 %-kal csökkent 81 %-ról, a fizikai bántalmazás viszont 10 %-kal csökkent a 2010-es évben vizsgáltakhoz képest (Baqais, et al., 2022, p. 4). A 2021/22-es tanévet vizsgáló felmérés diákokra vonatkozó része a 13-20 év közötti általános és középiskolás LMBTQI+ tanulók helyzetét vizsgálta (n=889). Ebben a kérdőívben az LMBTQI+ diákokat érintő atrocitásokra vonatkozóan részletesebben kérdeztek rá, ezért az előző felmérésekhez képest az atrocitásokra vonatkozó százalékos arányokról nem készült összesített forma. A válaszolók 53,5 %-át szexuális irányultság, 49,2 %-át pedig nemi irányultság miatt érte szóbeli zaklatás; 8,2 %-ot ért szexuális irányultság miatt, 5,2 %-ot nemi identitása és 7,2 %-ot nemi önkifejezése miatt fizikai bántalmazás, valamint a válaszadók 61,8 %-ról terjesztettek hazugságokat, pletykákat (Baqais, et al., 2022, p. 18). A 2010-es kutatáshoz képest a 2016/17, illetve a 2021/22-ben végzett felmérésekben megjelentek új zaklatási formák is, mint például a kiközösítés, illetve a szexuális és az internetes zaklatás ((Baqais, et al., 2022, p. 21).

A kutatás kiterjedt a 2021-ben meghozott propagandatörvényhez köthető olyan jelenségekre, melyek negatívan hathatnak az LMBTQI+ diákok iskolai életére, mint például a zaklatás mértékének változására. A kutatás eredményei alapján a Háttér Társaság arra a következtetésre jutott a megkérdezett iskolai alkalmazottak által adott válaszok alapján, hogy a propagandatörvény előtti időszakhoz képest megnőtt az LMBTQI+ diákok iskolai zaklatásának aránya, és bár összességében a 2017-es eredményekhez képest a válaszadók kisebb arányban tapasztaltak atrocitásokat, mégis még mindig az LMBTQI+ közösségbe tartozó diákok több mint felét érik különböző atrocitásformák, melyek közül a szóbeli zaklatás van jelen a legmagasabb arányban az iskolai környezetben. (Baqais, et al., 2022).

4.4 A propagandatörvény hatása a társadalomra

A 2021-es propagandatörvény hatására nem csak az iskolai verbális zaklatások aránya nőtt, hanem a médiában is több LMBTQI+ ellenes bűncselekményekről, illetve diszkriminációs esetekről számoltak be, ami felvetette a kérdést, hogy valóban bekövetkezett-e a társadalomban egyfajta negatív elmozdulás a homofób és transzfób megnyilvánulások számában. Internetes portálok beszámolóí alapján a törvény életbe lépését követően több olyan panasz is érkezett, amivel a szivárványos zászlók levételét kérelmezték a lakó- és irodaházak ablakaiból, de szélsőségesebb esetekről is készültek beszámolók, amikor a zászlóval rendelkező lakásokba megkíséreltek betörni (Flachner, 2021). A törvény hatályba helyezését követően a homofób és transzfób cselekedetekről tett bejelentések arányát illetően a Háttér Társaság is növekvő megkeresésszámokról számolt be a Telexnek, amiről a szervezet projektvezetője úgy nyilatkozott, hogy a törvény egyfajta felhatalmazásként hat az emberekre, ami miatt hajlamosabbak szavakban és/vagy tettekben kifejezni az LMBTQI+ közösséggel kapcsolatos ellenérzéseiket (Flachner, 2021). A szervezethez érkezett bejelentések arányában tapasztalt növekedéseket azonban a dolgozatomhoz készített interjúk alapján nem lehet egyértelműen az LMBTQI+ ellenes törvények hatályba helyezéséhez kapcsolni, ugyanis több tényező is közrejátszhat a megkeresések számának ilyen irányú változásában.

„Ezt nehéz megállapítani. 2021-ben sokkal többen fordultak a jogsegély szolgálatunkhoz gyűlölet-bűncselekmények miatt, de azt nem tudjuk, hogy azért, mert a kampányok miatt többen ismertek meg minket vagy azért, mert tényleg megugrott a gyűlölet-bűncselekmények száma [...]” (L., D., 2023, a Háttér Társaság ügyvivője)

Hasonlóan látta a helyzetet a szervezet jogi munkatársa is, aki interjújában elmondta, hogy a szóbeli vagy enyhe fizikai erőszak terén tapasztaltak kisebb elmozdulást, viszont itt is lehet a háttérben annak az edukációs tevékenységnek az eredménye, amely során az érintett közösség tagjait tájékoztatták a lehetőségeikről (E., P., 2023 a Háttér Társaság jogi munkatársa). Emiatt a Háttér Társaság ügyvivője és jogi munkatársa is úgy nyilatkozott, hogy a megnövekedett esetszámokat nem lehet egyértelműen összekapcsolni a törvények életbe lépésével.

A szervezet által 2021-ben végzett társadalmi elfogadást is vizsgáló kutatások a média-beszámolók és emelkedő bejelentés-számok ellenére azt mutatták, hogy a magyar társadalom LMBTQI+ emberek felé való viszonyulása nem romlott, sőt, a szervezet egyes tényezőknél még javulást is tapasztalt (L., D., 2023, a Háttér Társaság ügyvivője). Ezt az attitűdöt is megerősíteni látszott, hogy a propagandatörvény bevezetése után megrendezésre kerülő Budapest Pride felvonuláson 15 000 emberrel többen vettek részt, mint a 2021-et megelőző években (L., D., 2023, a Háttér Társaság ügyvivője). A javuló statisztikákból, valamint a felvonuláson résztvevők számának megugrásából arra lehet következtetni, hogy a törvény diszkriminatív jellege miatt több – az LMBTQI+ közösséget támogató többségi társadalomba tartozó – személy érezte szükségét a véleménynyilvánítás ezen formájának.

„[...] Szerintünk így általánosságban a magyar társadalom nem lett LMBT ellenesebb, viszont van egy olyan rétege a társadalomnak, akik előtte sem voltak nagyon elfogadók, akik viszont kifejezetten felbátorítva érzik magukat a kormány által arra, hogy agresszíven homofóbok és transzfóbok legyenek, hogy zaklassanak másokat az utcán, hogy a munkahelyükön ne legyenek toleránsak. Szóval sajnos van egy ilyen arca is ennek a törvénynek.” (L., D., 2023, a Háttér Társaság ügyvivője)

Azokat a társadalmi rétegeket azonban, amelyeket az LMBTQI+ közösséggel kapcsolatban alapvetően nem az elfogadás jellemezett a 2018-2022 között meghozott törvények előtt sem, az elfogadás mértéke csökkenni látszott, a homofóbia, transzfóbia és ezeknek különféle akár szóbeli, akár tettegességben megnyilvánuló formái pedig emelkedni látszottak. Felvetések alapján ez a fajta romlás olyan társadalmi rétegekben lehetett inkább jellemző, ahova nehezebben, illetve kevesebb csatornán jut el az információ, valamint valamennyire elszigetelődve élnek másoktól. Az információszerzést illetően az emberek hírfogyasztására valamint informálódására jellemző az úgynevezett információs buborékok kialakítása, ami azt jelenti, hogy a saját véleményünkkel ellentétes nézőpontot tartalmazó médiát vagy híreket nem, vagy csak kevésbé jellemző, hogy fogyasztanánk. Ezek az információs kamrák jellemzik az

emberek politikai tájékozódását is a médiában, ami a homofóbia, transzfóbia és diszkriminatív megnyilvánulások tekintetében azt jelenti, hogy a 2018-2022 közötti törvényhozások, valamint a főleg kormánypárt által képviselt retorika és politikai kommunikáció jelentős hatással volt az LMBTQI+ közösség felé egyébként is negatív attitűddel rendelkező társadalmi rétegekre, ami az agresszívabb megnyilvánulásokban mutatkozott meg.

„Most már azért úgy beleivódott sokakba, főleg az ilyen vidéki, kevésbé informált rétegekbe, hogy ez valami rossz dolog, ez valami ördögtől való, ez valami káros és kártékony, és ezért a megértés mint olyan vagy a megérteni próbálás mint olyan szinte teljesen kiveszett belőlük sokszor. Nem teljesen, mert azért vannak példák az ellenkezőjére, de hogy olyan formán célba ért ez a fajta gyűlöletkeltés a kormány részéről, hogy nagyon megnehezítette azoknak az érintetteknek a dolgát, akik esetleg nincsenek olyan közegben vagy nem tudnak kiszakadni a jelenlegi közegükből.” (H., Zs., 2023, a Háttér Társaság ügyvivője)

Ezek a diszkriminatív megnyilvánulások, melyek esetenként gyűlölet-bűncselekménybe fordulnak át, jellemzően olyan helyszíneken fordulnak elő, ahol sok ember fordul meg, például köztereken vagy a tömegközlekedési eszközökön. A *Rideg bánásmód* című könyv utcai erőszakra vonatkozó fejezete alatt a szerző három transz személlyel készített interjút, melyek közül az egyik interjú egy konkrét fizikai erőszakról készült beszámoló, a másik kettő pedig általánosságban az interjúalanyokat ért utcai szóbeli erőszakról számol be. Az interjúk közötti beszámolók közös vonása, hogy mindegyikre köztereken – mint az utca vagy a tömegközlekedés – került sor. A fizikai erőszakról szóló interjúban az érintett egy 20 éves transznemű férfi volt, akit egy tömegközlekedési eszközön ért a gyűlölet-bűncselekmény 2006 augusztusában:

»Föllökött a táskájával. Ránéztem, és nem szóltam semmit, teljesen meg voltam döbbenve. Azt hittem, hogy le is szállt. Visszafordult, és elkezdett iszonyatosan üvölni meg ütni, hogy »Hülye buzi, hogy nem tudsz arrébb állni, hülye kis buzeráns, fasszopó!« Csak a buzizás jött a szájából, buzinak nézett egyébként – gondolom a kinézetem miatt. [...]« (Kunszig, 2008, p. 42)

Az LMBTQI+ közösséggel történő atrocitásokra is, úgy mint más társadalmi csoportokkal szembeni közterületen történő diszkriminatív vagy agresszív megnyilvánulásokra, amelyek sok ember szeme láttára zajlanak, a *Rideg bánásmód* című könyvben található beszámoló, valamint saját interjú által arra lehet következtetni, hogy a szemtanúk nem gyakran sietnek az atrocitást elszenvedő segítségére.

»Tömve volt a troli, se a vezető, se az utasok – senki, annyira nem reagáltak semmit.«
(Kunszig, 2008, p. 42-43)

„A legpozitívabb dolog, amit tudtam, hogy az emberek nem foglalkoztak velem, vagy hogy úgymond elfogadták, de hogy ki is álltak volna értem az nem volt jellemző egyáltalán.” (H., Zs., 2023. a Háttér Társaság ügyvivője)

Ez a reakció a tömeg részéről nem feltétlenül jelenti a szemtanúk egyetértését az erőszakkal, már csak azért sem, mivel a Medián által 2022 decemberében végzett reprezentatív közvélemény-kutatás is megerősítette, hogy a magyar társadalom többsége támogatja az LMBTQI+ személyeket, valamint a közösség ellen irányuló diszkriminatív megnyilvánulások elleni fellépést (Háttér Társaság, 2023c). A beavatkozás hiánya sokkal inkább ered a szociálpszichológiában használt úgynevezett konformitás jelenségéből, ami annyit tesz, hogy az emberek a képzelt vagy valós rájuk nehezedő társadalmi nyomás miatt egyfajta csoportnormához alkalmazkodva viselkednek még akkor is, ha nem feltétlenül értenek vele egyet, ami ebben az esetben azt jelenti, hogy nem lépnek fel a szemük láttára történő erőszak ellen (Smith & Mackie, 2004).

A többségi társadalom általi diszkrimináció, illetve a közösséget ért verbális és fizikai bántalmazásnak van egy olyan hatása is az LMBTQI+ közösségen belül, hogy jellemzően a leszbikus, meleg, biszexuális és a transz közösség között kialakult egyfajta választóvonal. Kunszig Gábor *Rideg Bánásmód* című könyvében leírt munkahelyi diszkriminációs eseteknél is említ egy olyan ügyet, amelynél közösségen belüli diszkrimináció jelent meg: a meleg munkáltatók diszkriminálták transz és leszbikus munkavállalóikat (Kunszig, 2008). Saját interjúk alapján is kirajzolódott az LMBTQI+ közösség heterogén jellege miatti széthúzás a közösségen belül, ami a 2020-as anyakönyvi törvény hatályba helyezése miatt valamennyire változni látszott, mivel a törvény bevezetése óta az LMBTQI+ közösség inkább összetartozást és szolidaritást mutat egymás felé (E., P., 2023. a Háttér Társaság jogi munkatársa).

„Ott vidéken, akik ott voltak LMBTQ+ emberek, az a kevés, akik ugye nyíltan vállalták ezt a státuszt, köztük is volt egyfajta kirekesztés irányomba már csak azért is, mert én megkaptam tőlük azt, hogy – azt egy meleg fiúktól kaptam – az én fajtám, vagy az én jelenségem miatt ítélik el a meleg férfiakat, merthogy szerinte csak egy túl feminin buzi vagyok, vagy valahogy így fogalmazott. Ez aztán odáig fajult, hogy meg is támadott az utcán...az volt még nagyon kellemetlen és az már csak azért is volt kellemetlen, mert ugye ez abból a közösségből jött, amit a sajátomnak éreztem és utána ez még inkább ráerősített erre a fajta elveszettségre vagy egyedüllétre. [...] Aztán láttam, hogy ez egyébként nem általános az LMBTQ+

közösségekben. Nyilván itt is vannak szélsőségek, olyanok, mint az a fiú, aki engem megtámadott, de azért a közösségekben belül nem ez az alaptendencia szerencsére.” (H., Zs., 2023. a Háttér Társaság ügyvivője)

A közösségekben belüli diszkrimináció megjelenése feltehetően az LMBTQI+ embereket érő szóbeli és fizikai erőszak által okozott frusztráció miatt válhatott lehetségessé, főleg, mivel a többségi társadalom az LMBTQI+ közösségekben belüli egyes csoportokat nem különíti el egymástól. Így például a transzok és melegek számukra ugyanabba a kategóriába tartoznak, leginkább azért, mivel egy maszkulin, patriarchális értékekkel rendelkező heteronormatív társadalom számára ugyanolyan normasértésnek számít a saját nemhez vonzódni, mint a biológiai nemmel ellentétes szerepeket felvenni. Emellett a médiában megjelenő LMBTQI+ tartalmakról folyó diskurzusok is gyakran a magyar társadalom számára provokatív képeket festenek a közösségről. Az M1 *Ma reggel* című műsorának 2023. április 22-én televízióba került adásában az Origo internetes újság egyik cikke alapján elemezték az 'LMBTQI+ lobbi' pszichológiai hatását a gyermekekre, mely interjú során főleg a transzvesztiták⁹ és drag queen¹⁰-ek által tartott műsorokról esett szó, illetve róluk került az adásba vizuális elem is (hirado.hu, 2023). Mind a cikkben, mind az M1 műsorában olyan szóhasználatot alkalmaztak, amely negatív módon van hatással a közönségre és mivel a gyerekek szellemi egészségének keretei közé helyezték a beszélgetést, ezért az érzelmekre ható kommunikáció eszközei domináltak (hirado.hu, 2023). Mindemellett az észérvekre való hatás is megjelent, mivel a műsorvezető beszélgető partnere egy szakpszichológus volt, amivel a szakértői heurisztika jelensége is megjelenhetett a műsor közönségében, ami befolyásolta döntéshozásuk folyamatát az elhangzottakkal kapcsolatban (hirado.hu, 2023).

4.5 Hatóságok, hivatalos szervek/ személyek általi diszkrimináció, valamint az atrocitások bejelentésére vonatkozó statisztikai adatok

A többségi társadalom mellett a kisebbségek védelme és így az LMBTQI+ közösséget érő főként fizikai atrocitások és gyűlölet-bűncselekmények megakadályozása is a rendőrség feladata lenne, azonban az elmúlt évtizedben készített kutatások és a szervezetek oldalán található állásfoglalások alapján ez nem mindig valósul meg. A mindenkori kormány által

---

⁹ Transzvesztita: Olyan emberek, akik élvezik viselni az ellenkező nem ruháit, de nem akarják megváltoztatni biológiai nemüket (Transzvanilla transznemű egyesület, 2017).

¹⁰ Drag Queen: Férfi előadóművészek, akik női ruhába öltözve szórakoztatják a közönséget (Transzvanilla transznemű egyesület, 2017).

meghozott törvények és rendelkezések minden állami szervre hatással vannak, csakúgy mint az örökbefogadásnál a TEGYESZ-ben, a rendőrségi ügyeknél is tapasztalnak az LMBTQI+ személyek diszkriminációt a rendőrök által, ami többek között azzal jár, hogy a hatóságok nem mindig kezelik megfelelően a hozzájuk beérkezett ügyeket vagy visszaélnék hivatásuk által rájuk ruházott hatalmukkal az állampolgárokkal szemben.

A *Homofóbia Magyarországon* című könyvben a szerzők több fejezetben is elemzik az LMBTQI+ jogokat védő jogalkotást és azoknak alkalmazását a hatóságok által. A kutatás adatai alapján a válaszadók 34 %-át érte szexuális irányultság és 30 %-ot nemi identitás miatt diszkrimináció, amiről az érintettek csak 5 %-a tett bejelentést valamilyen hivatalos szervnél (rendőrség, civil szervezet stb.), amely bejelentésekből összesen 64 %-ban semmi nem történt (31 %), még akkor sem, ha indult vizsgálat (33 %) az ügyben (Takács, 2011, p. 52). Erőszakos támadás a kitöltők 16 %-át érte, akiknek csak 15 %-a jelentette az esetet, ami a kutatók szerint a rendőrségre beérkező bejelentések kezelésével áll összefüggésben, mivel az esetek mindössze 13 %-ánál került felelősségvonásra az atrocitást elkövető, míg 23 %-ban a rendőrség semmit nem tett, és 48 %-ban az eljárás elindítása után sem történt semmi (Takács, 2011, p. 53). A hatóságok munkájára kitérő fejezetben a fejezet írója arra is kitér, hogy ugyan a jog védi az LMBTQI+ jogokat és a szabályozások alapján elítélendő az ellenük elkövetett erőszak, amit „közösség tagja elleni erőszakként” vagy gyűlöletbeszéd esetén „közösség elleni izgatásként” kellene vizsgálnia a rendőrségnek, azonban a 2005-2010 közötti időszakban megnézték a rasszizmussal kapcsolatban ezen kategóriákban jelentett esetek számát (ebben az időszakban voltak a roma támadások (Takács, 2011, p. 132)) és a jelentésekből kiderül, hogy a hatóságok nem a megfelelő ügykategóriákban kezelik a bejelentéseket, mivel mindkét kategóriában az egyes éveknél legtöbbször nulla esetszámot rögzítettek (Takács, 2011).

6.ábra: A 2005-2010 közötti rasszista adatok alapján az ügyek „közösség tagja elleni erőszak”, valamint „közösség elleni izgatás” kategóriájában kezelt esetek száma

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Btk. 174/B - Közösség tagja elleni erőszak	-	-	-	0	23	19
Btk. 269 - Közösség elleni izgatás	27	22	34	24	48	8

1. táblázat. Gyűlölet-bűncselekményekre vonatkozó számadatok az Egységes Nyomozóhatósági és Ügyészségi Bűnügyi Statisztika (ENYÜBS) alapján, 2005–2010

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Btk. 174/B - Közösség tagja elleni erőszak	-	-	-	1	1	0
Btk. 269 - Közösség elleni izgatás	0	0	0	0	0	1

2. táblázat. Gyűlölet-bűncselekményekre vonatkozó számadatok a Bírósági Határozatok Tára alapján, 2005–2010

Forrás: Takács, 2011, p. 132

A 2009-ben megrendezett pride után egy fiatal nőt, aki a felvonulás pólóját viselte, hazafelé menet 2-3 férfi megtámadott, először ütötték, majd amikor már a földön feküdt rugdosni is elkezdték, ami miatt fején és kezén sérüléseket szenvedett az áldozat (Takács, 2011, p. 136). A rendőrség az ügyet eredetileg garázdaságként kezelte és később a Társaság a Szabadságjogokért Egyesület panaszára terjesztették ki az eljárást közösség tagja elleni erőszakra is (Takács, 2011, p. 136). A korábban említett bényei szivárványmintás táska miatt történt támadást [lsd. 34. old] is a rendőrségen kezdetben testi sértésként kezelték, és abban az esetben is az áldozatot képviselő civil szervezet munkája miatt terjesztették ki közösség tagja elleni erőszakra az eljárást.

Ezek a példák is mutatják, hogy a rendőrség gyakran nem megfelelően jár el az LMBTQI+ közösséget érő támadások és diszkriminációk ügyeiben, amit a kutatások általi statisztika is alátámaszt, mivel az atrocitást elszenvedők igen kis százaléka jelenti csak a hatóságoknál azt. A *Homofóbia Magyarországon* könyv ezen információra vonatkozó adatok alapján a megkérdezettek több okból kifolyólag sem jelentik az atrocitásokat, akkor sem, hogyha azt az atrocitást egyértelműen bünteti a jog. A megkérdezettek jelentős százaléka (51 %) szerint a rendőrség nem tudott volna semmit sem tenni az esetben és 43 % nem bízott a rendőrség által végzett munkában (Takács, 2011, p. 54). A többi bejelentést akadályozó tényező jellemzően valamilyen félelem volt az esetleges következményektől: 23 % retorziótól, 25 % LMBTQI+ közösségbe való tartozás kiderülésétől, 35 % rosszabb helyzetbe való kerüléstől félt, 22 % szégyellte az esetet (Takács, 2011, p. 54). Ezek a kutatási adatok a transz közösségre vonatkozóan a következőképpen alakultak: a fizikai erőszakot a válaszadók 11 %-a (3 fő) jelentette a hatóságoknál, melyek közül 1 esetben került felelősségvonnásra a gyűlölet-bűncselekmény elkövetője (Karsay, 2015, p. 16). A transz emberek körében is magas volt a bizalmatlanság a hivatalos szervek felé: 59 % szerint nem tudtak volna tenni semmit a hatóságok és 48 % nem bízott az általuk végzett munkában (Karsay, 2015, p. 16).

Az állami igazságszolgáltató szervek munkája felé való bizalom hiánya, valamint az attól való félelem, hogy a rendőség esetlegesen visszaélhet a hatalmával az LMBTQI+ közösség korábbi negatív tapasztalataiból adódik. Kunszig Gábor esettanulmányai közé két olyan esetet is belefoglalt, amelyek tanúskodnak a rendőrség kifogásolhatóan végzett munkájáról az LMBTQI+ embereket érő verbális és fizikai bántalmazást, illetve zaklatást illetően. Az esettanulmányok egyikében egy transzvesztita többször is rendőrök általi zaklatás áldozata lett (Kunszig, 2008). A beszámolóból, habár a rendőrök szándéka nem minden esetben volt egyértelműen zaklatásra irányuló, azt a kutató is megállapítja, hogy a történetek alapján hatalommal való visszaélésről volt szó minden alkalommal, mivel az egyik esetben a rendőr

erőszakkal fenyegette meg az interjúalanyt (smink lemosása, rendőrségre való bevitel), a többi esetben az érintett személy hatóságok által való igazoltatását pedig a körülmények nem indokolták volna, ezért azok szintén a hatalommal való visszaéléshez tartoznak (Kunszig, 2008, p. 22).

A másik esettanulmány, amit a szerző részletesen leírt a *Rideg bánásmód* című könyvben, a 2007. július 07-én megrendezésre került melegfelvonulás és az a körüli történések voltak. Kunszig elemzésében kiemeli, hogy a felvonulás útvonalának egyeztetése során a szervezők által választott útvonallal kapcsolatban a rendőrség arra hivatkozva próbálta megváltoztatni sikertelenül a menet útját, hogy ott nem tudná megvédeni a felvonuló tömeget, amivel a kutató megállapítása szerint előre jelezték, hogy nem szándékozták megvédeni a tömeget a végül bekövetkezett támadásoktól (Kunszig, 2008, p. 49). Ez a képekkel dokumentált beszámolóból is jól látható volt, hogy a jelenlevő rendőrök, akiknek az lett volna az elsődleges feladata, hogy az esetlegesen felmerülő támadásoktól sorfalat alkotva megvédje a felvonuló tömeget, nem végezte megfelelően a munkáját, mivel nem alkottak sorfalat a támadók és a vonulók között, hanem hézagokat hagyva egymás között sétáltak a felvonulók és az ellentüntetők között (Kunszig, 2008, p. 48). A támadók tojásokat, sörösüvegeket és molotov koktélokot dobáltak a felvonulókra, ami indokoltá tette volna a rendőri közbelépést és az ellentüntetők felosztatását, de a támadóktól a képeken karnyújtásnyira sétáló rendőrök szemet hunytak a támadás felett és nem avatkoztak be, amivel elsődleges feladatukat szegték meg (Kunszig, 2008). A felvonulást követő buli helyszínén szintén támadások érték a hazafele tartó résztvevőket, amibe a rendőrség többszöri kérésre sem akart beavatkozni: nem oszlatták fel az ellentüntetők táborát, nem biztosították a résztvevők számára a területet, és nem küldtek segítséget az áldozatoknak többszöri megkeresésre sem arra hivatkozva, hogy az ő feladatuk csak a tömeg kísérése volt a felvonulás végcélja felé (Kunszig, 2008, p. 47). A résztvevőket érő támadásokra a beszámolók alapján egyértelműen homofób indíttatással került sor, mivel az egyik áldozat heteroszexuális barátjának bántalmazásával felhagytak a támadók, amint megtudták szexuális irányultságát és csak az LMBTQI+ emberek fizikai bántalmazását folytatták (Kunszig, 2008, p. 49).

Az esetből kiderül, hogy nem csak a rendőrség utasította el a segítségnyújtást az áldozatoknak, hanem a mentőszolgálat dolgozói is, mivel a beszámoló alapján a hatóságok csak életveszély esetén mentek volna ki a helyszínre ellátni a sebesülteket (Kunszig, 2008). A rendőrség hozzáállása a gyűlölet-bűncselekmények elkövetését illetően mind a felvonulás közben, mind a felvonulás után történetekhez azt mutatja, hogy az LMBTQI+ közösségnek joggal vannak fenntartásai a hatóságok által végzett munkával szemben, mivel a jelenlétükben történt gyűlölet-bűncselekmények esetében is elmulasztottak cselekedni, hogy megvédjék a

vonulók testi épségét. Így az érintett kisebbség szempontjából szemlélve azokban az esetekben, amiket utólagosan jelentenek a rendőrségen, még kisebb a valószínűsége annak, hogy cselekednének és igyekeznének előkeríteni az atrocitást elkövetőket. Ez azonban azt jelenti, hogy habár Magyarországon törvény tiltja a diszkriminációt, a gyűlölet-bűncselekményeket valamint a gyűlöletbeszédet, nincs olyan hatósági szerv, amelyhez biztosan tudnának fordulni az LMBTQI+ személyek őket érő atrocitások esetén, mivel az eset alapján a rendőrségben is jelen vannak a kisebbséggel szembeni előítéletek és heteronormatív szemléletmód miatti hátrányos megkülönböztetés, valamint a diszkrimináció a többségi társadalom tagjaihoz képest, amik meggátolják őket munkájuk megfelelő végzésében.

Kunszig arra is felhívja a figyelmet, hogy az esetet követő rendőri megnyilvánulás során sem a valóságnak megfelelően számoltak be a július 7-én történt erőszakos eseményekről. Azt állították, hogy a felvonulás után történt erőszakos támadások nem álltak összefüggésben a melegfelvonulással, valamint a beszámolójukból kihagyták a sörösüvegek és molotov koktélok dobálását, amivel enyhébb színben tüntették fel az eseményeket (Kunszig, 2008, p. 50). A szerző szerint a hiányos kommunikációval a rendőrség felmentette saját magát és az általuk végzett munkát, mivel ha a támadások nem álltak összefüggésben egymással, akkor a hatóságok munkáját és felkészültségét sem lehet kifogásolni (Kunszig, 2008, p. 50).

Az eseményekkel kapcsolatban a politikai fellépés sem volt egyértelmű, mivel mindkét oldal politikai pártjai saját érdekeik alapján értékelték a történeteket és a rendőrség fellépését (Kunszig, 2008). Egyes pártok elítélték a támadásokat, de nem találtak kivetni valót a rendőrség viselkedésében, más pártok pedig a rendőrség felkészületlenségét okolták a támadások bekövetkezése miatt, de nem ítélték el az ellentüntetők agresszív megnyilvánulását (Kunszig, 2008, p. 47).

Egy másik kifogásolható rendőri fellépésre 2019-ben került sor, mely során egy szintén egyértelműen homofób megnyilvánulásról volt szó. Az eset egy zártkörű rendezvény volt, amit a Labrisz Leszbikus Egyesület és a Magyar LMBT Szövetség szervezett a VIII. kerületi Auróra Közösségi Házban (Budapest Pride, 2019). Az esemény kezdete előtt egy csoport homofób jelszavakat kezdett kiabálni, amivel megakadályozták az esemény lezajlását (Budapest Pride, 2019). Az eseményen résztvevők azonnal rendőri beavatkozást kértek, akik 20 perc elteltével kiértek a helyszínre, de a résztvevők beszámolója alapján nem tettek semmit, amivel megakadályozták volna a tüntetők homofób megnyilvánulását és azzal együtt a résztvevők megfélemlítését (Budapest Pride, 2019). Az egyesületek panasztételét követően az első fokon született határozat szerint a rendőrök *„téves jogi következtetést vontak le, illetve ebből következően téves jogi tájékoztatást adtak a bejelentőknek és a sértetteknek is”* (Budapest Pride,

2019). A Budapest Pride beszámolójában még hozzáteszi, hogy a rendőrségnél az a gyakorlat terjedt el, hogy nyilvánvaló gyűlölet-bűncselekmény esetén sem a megfelelő ügytípusban indítanak eljárást, hanem egy kisebb súlyú büntetéssel járó esetként kezelik, amire dolgozatom során is több példa került említésre (Budapest Pride, 2019).

Az LMBTQI+ közösséget érő diszkrimináció és erőszakos megnyilvánulások jelentésében azonban a közösség nem csak a rendőrség felé bizalmatlan, hanem más intézményi szervek vezetőségei felé is, mint a munkahelyi felettesek, illetve az iskolai tanárok és igazgató felé is. A 2010-es nagymintás LMBTQI+ kutatás szerint az iskolában elszenvedett szóbeli és fizikai bántalmazások kapcsán az áldozatok mindössze 6 %-a tett hivatalos panaszt, melyek közül 7 ügygel egyáltalán nem foglalkoztak, 5 ügy esetében indult eljárás, de nem lett következménye (Takács, 2011, p. 47-48). A statisztikák alapján 364 iskolai diszkriminációs esetből 11-nél vonják felelősségre az atrocitást elkövetőt (Takács, 2011, p. 48). A tanárokhoz érkezett bejelentések 59 %-ban a tanár nem tett semmit az ügyben és a tanárok 17 %-ban a zaklató pártját fogták (Takács, 2011, p. 47). Valamint előfordul olyan eset is, amikor a tanárok az áldozatot kérik meg egy bizonyos viselkedésre, például ne tegyen semmit az ügyben vagy változtasson a femininitásán/ maszkulinitásán, hogy megelőzze a bántalmazásokat és zaklatásokat. Ezt jól szemlélteti a *Rideg bánásmód* című könyvben található esettanulmány a transz diákot zaklató tanár esetében is, mivel ott, amikor a diák osztályfőnökéhez fordult segítségért, ő azt tanácsolta, hogy a diák ne tegyen semmit, mert az osztályzata múlhat rajta (Kunszig, 2004, p. 25).

A Háttér Társaság által végzett 2022-ben indított Befogadó Terek című LMBTQI+ diákok iskolai jólétét vizsgáló kutatásban is kitértek mind a 2016/17-es tanévre, mind a 2021/22-es tanévre vonatkozó bejelentési statisztikákra. A 2016/17-es tanévben ugyanúgy mint a 2010-es kutatásban, nagyon kevés áldozat tett bejelentést az őt ért diszkriminációról és erőszakról, mivel a statisztikák szerint az érintett diákok 66 %-a soha nem tett bejelentést ezekről az esetekről (Baqais, et al., 2022, p. 4). A bejelentés elmulasztására – csak úgy, mint a rendőrség esetében – itt is leginkább a diákok bizalmatlansága volt jellemző tanáraik felé (50 %), valamint az, hogy nem akarták felfedni LMBTQI+ mivoltukat (52 %) (Baqais, et al., 2022, p. 4). Az iskolai zaklatások és erőszakos cselekedetek megfékezésére is az volt jellemző, amit a 2010-es kutatás adatai is mutattak: a tanárok 32 %-a nem tett semmit az ügy megoldásának érdekében, 52 %-uk pedig azt tanácsolta az áldozatnak, hogy ne foglalkozzon az őt ért zaklatásokkal (Baqais, et al., 2022, p. 4).

A 2021/22-es tanévre vonatkozó adatokból is az rajzolódott ki, hogy a bántalmazást elszenvedett diákok kis arányban (22,8 %) tesznek bejelentést az őket ért atrocitásokról, és

mindössze 10 % jelentette azt minden alkalommal (Baqais, et al., 2022, p. 22). Továbbá a félelem LMBTQI+ mivoltuk felfedésétől (9,73 %) és a tanárokba vetett bizalom hiánya (11,58 %) itt is megjelent a bejelentést nem tevő diákoknál (Baqais, et al., 2022, p. 22). A 2021/22-es tanévre vonatkozóan a bejelentéseket követő tanári intézkedésre vonatkozó diákoktól érkező visszajelzés azt mutatja, hogy az esetek többségében (31,2 % és 29,6 %) nem volt hatékony az eljárás (Baqais, et al., 2022, p. 24).

A munkahelyeken 2023-ban végzett szintén a Befogadó Terek kutatás alatt vizsgált munkahelyi jólétben is kitértek a bejelentések megosztási arányának feltérképezésére amelyből kiderült, hogy a munkahelyeken is inkább az jellemző, hogy nem jeleznek vissza az elkövetőnek (46 %), valamint nem tesznek hivatalos bejelentést (71 %) a diszkrimináció és bántalmazás megtörténtéről (Dombos, et al., 2023, p. 42). A bejelentést tevők között a többség (56 %) a főnökének jelentette az esetet, és 22 % fordult a HR-hez megoldásért, azonban a bejelentések 39 %-ban nem tettek semmit az ügyben, 26 %-ban pedig nem vont maga után a vizsgálat semmilyen következményt az elkövetőre vonatkozóan, és csak 9 % számolt be arról, hogy felelősségre vonták az atrocitás elkövetőjét (Dombos, et al., 2023, p. 43). Nagyon szélsőséges esetekben pedig az áldozatra helyeztek nyomást, hogy hagyja el munkahelyét (Dombos, et al., 2023, p. 43). A szervezet megállapítása alapján, mivel az elkövetőt és az áldozatot ugyanakkora (9-9 %) arányban vonták felelősségre, ez lehet az egyik oka annak, hogy az atrocitásokkal kapcsolatos bejelentések száma olyan alacsony a munkahelyeken is (Dombos, et al., 2023, p. 43).

A 2010-ben, 2016/17-ben, 2021/22-ben valamint 2023-ban kapott atrocitások bejelentéséről szóló adatok – habár más-más helyszíneket vizsgálnak, – mind ugyanazt mutatják: az LMBTQI+ emberek által elszenvedett szóbeli és/vagy tettlegességben megnyilvánuló erőszakot nem jellemző, hogy az áldozatok jelentsék azt hivatalos szerveknek (ide tartozik a tanár és felettes is). Az alacsony bejelentési aránynál mindegyik kutatásnál előkerült az adott hivatalos szervben/személyben, illetve munkájukban való bizalom hiánya, valamint a félelem az identitásuk felfedésétől. Ebből a félelemből arra lehet következtetni, hogy az identitás felfedése azt jelenthetné az LMBTQI+ személyekre nézve, hogy több diszkriminációnak és erőszaknak lennének kitéve, mivel a kérdőívekben jellemzően több hasonló félelem is megjelent.

5. ÖSSZEGZÉS

Összességében a dolgozatban feltett kérdések közül a kutatás során kiderült, hogy nem mindegyikre kapható konkrét válasz, ilyen például a közösség megítélésére vonatkozó változás mértéke, valamint a dolgozathoz végzett kutatás során az is kiderült, hogy a közösség negatív/pozitív irányba való megítélésének változása is társadalmi csoportonként eltérő eredményt mutat.

Ugyanakkor a szakmai interjúkból az is kiderült, hogy az LMBTQI+ közösség megítélése összességében nem változott jelentősen negatív irányba, a törvényhozások előtti időszakhoz képest 1-1 százalékos eltérést tapasztaltak a Háttér Társaság munkatársai. A diszkriminációs és atrocitásokkal kapcsolatos ügyekből a szervezet látszólag több megkeresést kap az egyes törvények hatályba helyezése óta, azonban ebből nem lehet egyértelműen kijelenteni, hogy ez a törvényi és jogszabályváltozások társadalomra gyakorolt negatív hatásaival vagy a politikai kommunikációval állna közvetlen összefüggésben, mivel itt lehet arról is szó, hogy az LMBTQI+ emberek a szervezetek tevékenységének hatására az évek során jogtudatosabbá váltak és az atrocitások elszűnése után tudják hova kell fordulniuk segítségért.

A kutatás során kiderült, hogy a 2018-2022 között meghozott rendelkezések az LMBTQI+ közösségre nézve jelentősen diszkriminatív jellegűek voltak, illetve közülük a nem-és névváltoztatást tiltó 2020 májusi törvény, illetve a propagandatörvény hatályba helyezése alapvető emberi jogokat is sért. Ezt az Európai Unió Bizottsága által indítványozott kötelezettségzegési eljárás és az abban szereplő indoklás is alátámasztja, – ami jelenleg is folyamatban van Magyarországgal szemben – melyet a gyermekvédelmi törvény pedofil bűnelkövetőkkel szembeni rendelkezéseket tartalmazó 2021-es változtatásai miatt indított az Európai Unió.

A jelenlegi politikai kommunikáció ugyanazt a narratívát követi, amit a propagandatörvény kapcsán is képviseltek: a kormány a magyar társadalom és legfőképpen a gyermekek védelmét tartja szem előtt, őket igyekeznek megvédeni a nyugati eszmékkel szemben, aminek az egyik legfőbb eszköze az 'LMBTQI+ propaganda'. Az LMBTQI+ ellenes politikai kommunikáció részben hatással volt bizonyos társadalmi rétegekre, ugyanakkor a tapasztalat azt mutatta, hogy a magyar társadalom nagyobb részéből egyet nem értést váltottak ki a 2018-2022 közötti időszakban meghozott törvényi és jogszabályváltozások, melyek közül a 2021-ben meghozott propagandatörvény váltotta ki a legnagyobb hatást. A társadalom többségének negatív reakciója a törvényhozásokra azt erősíti meg, hogy az LMBTQI+ közösség elleni erős politikai kommunikáció nem gyakorolt olyan nagy hatást az állampolgárok

attitűdjére vonatkozóan, mint azt feltételeztem. Ezt jól mutatta a gyermekvédelmi népszavazáson való részvételi arány is Magyarország teljes népességéhez mérten. Egyes társadalmi rétegeket illetően azonban a politikai kommunikáció és a törvények meghozása jelentős hatást gyakorolt, ami a diszkrimináció, homofóbia és transzfóbia fizikai erőszak és verbális zaklatásban megnyilvánuló arányainak emelkedésében mutatkozott meg. Az atrocitások százalékos eloszlásában való emelkedés szintén megfigyelhető volt a közoktatási intézményekben is, melyek zártabb szociális környezetet biztosítanak a diákok számára. A kutatásokból megállapítható, hogy a közoktatási intézményekben tanuló diákok fogékonyabbnak bizonyultak az LMBTQI+ ellenes politikai kommunikációra és a 2018-2022 közötti időszakban hozott törvényekre – főleg a propagandatörvényre, – valamint érzékenyebbnek bizonyultak arra a jelenségre, amely szerint a törvények által képviselt és közszereplők által is tett diszkriminatív megnyilvánulások felhatalmazásként szolgálnak az általuk tett diszkriminatív, homofób és transzfób megnyilvánulásokra is. Ez azt jelenti, hogy a diszkrimináció és atrocitások a társadalom egy részére vonatkozóan negatív irányba fejlődtek a vizsgált időszakban.

Végül a média által használt kommunikációs eszközök az LMBTQI+ témákat illetően szintén azt mutatták, hogy csakúgy, mint a politikai pártok, ők is elsősorban az érzelmekre ható kommunikációt alkalmazzák, esetenként a szakértői heurisztika jelenségével együtt, amivel könnyebben befolyásolják/ manipulálják közönségüket. A média saját kommunikációjával együtt foglalja magába a politikai pártok által folytatott kommunikációt és az olyan hivatalos szervek kommunikációját is, mint a rendőrség egyes esetekkel kapcsolatos kommunikációja, mivel ezek mind a média különböző platformjait használva érik el célközönségüket. A társadalom politikával kapcsolatos tájékozódására jellemző az információs kamrák kialakulása, ami a média által használt csatornákon is jelen van. Ez azt jelenti, hogy egy LMBTQI+ ellenes nézőpontot képviselő politikai pártot támogató személy többször találkozik az általa támogatott párt retorikájával, mint más pártokéval, ami nem ad összehasonlítási alapot más nézőpontokkal. Ez azonban azt jelenti, hogy a kamrák és az érzelmekre ható kommunikáció alkalmazása miatt az emberek könnyebben hiszik el azt, amit sokszor hallanak, még akkor is, ha az üzenetnek nincs valóságalapja, mivel nem találkoznak más, ellentétes nézőpontokkal. Ez azt mutatja, hogy az LMBTQI+ ellenes politikai kommunikáció bizonyos társadalmi rétegekre negatívan hat, más rétegekben viszont erősíti az elfogadást és az LMBTQI+ közösség támogatottságát.

Összességében az LMBTQI+ közösség magyarországi helyzetét tekintve elmondható, hogy annak ellenére, hogy a statisztikák alapján nem változott jelentősen negatív irányba a társadalmi elfogadottságuk, az sem mondható el, hogy kifejezetten jó lenne a helyzetük az

országban, mivel a politikai kommunikáció és így a meghozott törvények is gátolják a kisebbség jogainak kiterjesztését. Ezen felül gyakori a közösség tagjai ellen megjelenő diszkrimináció az élet minden színterén. Ahogy az a példákból is látszott az állami szervek – mint a rendőrség és a TEGYESZ, – is hajlamos az érvényben lévő törvények, szabályozások alapján diszkriminatív eljárást folytatni. Ez azonban az LMBTQI+ közösség számára nem csak az olyan kiteljesedésüket akadályozza meg, mint például a családalapítás, hanem az olyan alapvető emberi jogait is megszegi, mint a személyi biztonság, amit az emberi jogok egyetemes nyilatkozatában deklaráltak minden emberre vonatkozóan. Az atrocitásokra vonatkozó egyébként is alacsony bejelentésszámot a hivatalos szervek és személyek általi nem megfelelő eljárások lefolytatása még tovább csökkentheti, amivel az LMBTQI+ személyek még kevésbé fogják magukat biztonságban érezni Magyarországon, valamint a közösség ellen elkövetett bántalmazások esetén alkalmazott enyhébb büntetés és a gyűlölet-bűncselekmények hatóságok által való elbagatellizálása arra ösztönözheti a társadalom egyes tagjait, hogy még több ilyen megnyilvánulást tegyenek.

A statisztikák és kutatások alapján véleményem szerint Magyarországon ezen társadalmi kisebbség csak akkor kerülhet az alárendeltségből egy szintre a többségi társadalommal, ha a törvényalkotás visszaadja az olyan alapvető jogait, mint a nem- és névváltoztatás, valamint biztosítja a hatóságok általi megfelelő eljárások lefolytatását az atrocitások esetében. Ehhez azonban arra van szükség, hogy a közösség ne képezze belső vagy külső ellenség tárgyát a politikai kommunikációban sem, ami csökkenti a társadalom bizonyos rétegeiben az elfogadást és növeli egyes színtereken a diszkrimináció, homofóbia és transzfóbia tettelegességben való megnyilvánulását, valamint szükség lenne az iskolai és munkahelyi edukációra és érzékenyítésre, hogy csökkenteni lehessen a diszkriminációt, illetve az azzal járó atrocitások mértékét.

Irodalomjegyzék

Alapítvány az Öngyilkosság Ellen, s. a. Tények és statisztikák az öngyilkosságról [online]
Elérhető: <https://ongyilkossagmegelozes.hu/tenyek-es-statisztikak-az-ongyilkossagrol/>
[Hozzáférés dátuma: 2023.04.21.]

Albert, Á., 2019. Több száz azonos nemű pár nevel ma gyermeket Magyarországon. 444, [online] május 30. Elérhető: <https://444.hu/2019/05/30/tobb-szaz-azonos-nemu-par-nevel-ma-gyermekeket-magyarorszagon> [2023.04.08.]

Bene, M., 2019. Virális politika: Politikai kommunikáció a Facebookon. [egyetemi doktori disszertáció]. Politikatudományi Doktori Iskola, Budapesti Corvinus Egyetem, Elérhető: http://phd.lib.uni-corvinus.hu/1058/2/Bene_Marton_thu.pdf [Hozzáférés dátuma: 2023.04.12.]

Baqais, D. & Pesthy O. & Pesthy. Zs. V., 2022. Befogadó Terek: Az LMBTQI diákok helyzete a magyar közoktatásban. [online] Elérhető: <https://hatter.hu/sites/default/files/dokumentum/konyvlap/incspace-iskolai-kutatasi-osszefoglalo-honlapra.pdf> [Hozzáférés dátuma: 2023.04.16.]

Budapest Pride, 2019. A rendőrség elismerte: hibázott egy homofób akció kezelésénél. [online] Elérhető: <https://budapestpride.hu/hirek/a-rendorseg-elismerte-hibazott-egy-homofob-akcio-kezelesenel> [Hozzáférés dátuma: 2023.04.23.]

Dombos, T. & Pesthy O. & Pesthy. Zs. V., 2023. Befogadó Terek: Az LMBTQI munkavállalók helyzete Magyarországon. [online] Elérhető: <https://hatter.hu/sites/default/files/dokumentum/konyvlap/honlapra-befogado-terek-munkahelyi-jelentes-2023-01-31.pdf> [Hozzáférés dátuma: 2023.03.21.]

Európai Bizottság, 2022. A bizottság keresetet indít Magyarországgal szemben az Európai Unió Bíróságán az LMBTQ-személyek jogainak megsértése miatt. [Sajtóközlemény] július 15. Elérhető: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/IP_22_2689 [Hozzáférés dátuma: 2023.03.28.]

Falkné Bánó, K., 2008. Kultúraközi kommunikáció. Az interkulturális menedzsment aspektusai. Budapest: Perfekt kiadó.

Fidesz, 2021. Megálljt kell parancsolni a nemátalakító műtétek örületének! [video online] Elérhető: <https://www.youtube.com/watch?v=SnOAECQfoYY> [Hozzáférés dátuma: 2023.03.30.]

Flachner, B., 2021. Több a homofób bűncselekmény, amióta elfogadták a pedofiltörvényt. 24.hu, [online] július 18. Elérhető: <https://telex.hu/belfold/2021/07/18/hatter-tarsasag-homofobia-tamadas-bejelentes-pedofillelenez-torveny> [Hozzáférés dátuma: 2023.04.16.]

Háttér Társaság, 2020a. Civil szervezetek együtt állnak ki a gyermekek jogáért, hogy családokban nőhessenek fel. [Sajtóközlemény] november 20. Elérhető: <https://hatter.hu/hirek/civil-szervezetek-egyutt-allnak-ki-a-gyermekek-jogaert-hogy-csaladban-nohessenek-fel> [Hozzáférés dátuma: 2023.03.24.]

Háttér Társaság, 2020b. Megszavazta az Országgyűlés a transzneműek nemének jogi elismerését ellehetetlenítő törvényjavaslatot, LBMTQI szervezetek a köztársasági elnökhöz fordulnak. [Sajtóközlemény] május 19. Elérhető: <https://hatter.hu/hirek/megszavazta-az-orszaggyules-a-transznemuek-nemenek-jogi-elismereset-ellehetetlenito> [Hozzáférés dátuma: 2023.03.21.]

Háttér Társaság, 2021. Szívárványos táska miatt ütött: két év börtönre ítélte a bíróság. [online] Elérhető: <https://hatter.hu/hirek/szivarvanyos-taska-miatt-utott-ket-ev-bortonre-itelte-a-birosag> [Hozzáférés dátuma: 2023.04.14.]

Háttér Társaság, 2023a. Saját korábbi álláspontjával ment szembe az AB: továbbra sem biztosítja az állam a transz emberek nemének elismerését. [Sajtóközlemény] február 2. Elérhető: <https://hatter.hu/hirek/sajat-korabbi-allaspontjaval-ment-szembe-az-ab-tovabbra-sem-biztositja-az-allam-a-transz> [Hozzáférés dátuma: 2023.04.04.]

Háttér Társaság, 2023b. LBMTQI személyek mint örökbefogadók – Lehetőségek ellenszelében. [online] Elérhető: <https://hatter.hu/sites/default/files/dokumentum/kiadvany/hatter-orokbefogadas-jelentes-fin.pdf> [Hozzáférés dátuma: 2023.04.09.]

Háttér Társaság, 2023c. Milliókat költött a kormány a propagandára, a többség mégis védené az LBMTQI embereket a diszkriminációtól. [sajtóközlemény] február 1. Elérhető: <https://hatter.hu/hirek/milliokat-koltott-a-kormany-a-propagandara-a-tobbseg-megis-vedene-az-lmbtqi-embereket-a> [Hozzáférés dátuma: 2023.04.20.]

hirado.hu, 2023. Emberkísérletnek számít a nemátalakító műtét – ellenpélda lehet a magyar gyermekvédelmi törvény [online] április 22. Elérhető: <https://hirado.hu/kulfold/cikk/2023/04/22/emberkiserletnek-szamit-a-nematalakito-mutet-ellenpelda-lehet-a-magyar-gyermekvedelmi-torveny> [Hozzáférés dátuma: 2023.04.22.]

hvg.hu, 2021a. Gulyás nem tud arról, hogy magyar iskolákban nemváltást népszerűsítettek volna. hvg, [online], július 22. Elérhető: https://hvg.hu/itthon/20210722_kormanyinfo [Hozzáférés dátuma: 2023.03.28.]

hvg.hu, 2021b. Nem csoda, hogy Gulyás nem tudja, hány gyereket operáltak át Magyarországon. hvg, [online], július 22. Elérhető: https://hvg.hu/itthon/20210722_Gulyas_nemvalto_mutetek [Hozzáférés dátuma: 2023.03.28.]

hvg.hu, 2019. Megverték egy fiatal nőt Bényén, mert szívárványos tárka volt nála. hvg, [online], augusztus 10. Elérhető: https://hvg.hu/itthon/20190810_Megvertek_egy_fiatal_not_Benyen_mert_szivarvanyos_taska_volt_nala [Hozzáférés dátuma: 2023.04.14.]

Kálmán, A., 2021. Dermesztő érzés, amikor közlik veled, hogy Novák Katalin dönt az életedről. 24.hu, [online] április 28. Elérhető: <https://24.hu/belfold/2021/04/28/orokbefogadas-homoszexualis-meleg-novak-katalin-szivarvany csalad-lmbt/> [Hozzáférés dátuma: 2023.04.11.]

Karsay, D., 2015. A transznemű emberek társadalmi kirekesztettsége Magyarországon. Az LBMT kutatás 2010 eredményei alapján. [online] Elérhető:

<https://hatter.hu/sites/default/files/dokumentum/kiadvany/hatter-lmbtkut2010-transz.pdf>

[Hozzáférés dátuma: 2023.04.04.]

kormany.hu, 2021. Orbán Viktor a Kossuth Rádió „Jó reggelt, Magyarország!” című műsorában. [online], Elérhető: <https://kormany.hu/beszedek-interjuk/miniszterelnok/orban-viktor-a-kossuth-radio-jo-reggelt-magyarorszag-cimu-musoraban-2021-07-23> [Hozzáférés dátuma: 2023.03.28.]

Kunzig, G., 2008. Rideg bánásmód. Budapest: PATENT Egyesület.

LMBT Szövetség, 2019. Kövér László családellenes kijelentései minden örökbefogadó szülőt sértenek. [Sajtóközlemény] május 16. Elérhető: <https://lmbtszovetseg.hu/hirek/kover-laszlo-csaladellenes-kijelentesei-minden-orokbefogado-szulo-t-sertenek> [2023.04.08.]

Marko, J., 2018. A leszbikus, meleg, biszexuális, transznemű, queer és interszex személyek ellen elkövetett gyűlölet-bűncselekmények áldozatainak támogatása. Gyakorlati kézikönyv. [e-könyv] Elérhető: <https://hatter.hu/sites/default/files/dokumentum/kiadvany/lmbtqi-tamogato-fuzet.pdf> [Hozzáférés dátuma: 2023.04.12.]

Márkus, M., et al., 2014. A reklámok befolyásoló hatása. Debreceni Műszaki Közlemények, [online] 13. évf. 2. sz. Elérhető: <https://dea.lib.unideb.hu/server/api/core/bitstreams/09379bae-1abe-4424-a693-69d191e1f10e/content> [Hozzáférés dátuma: 2023.04.12.]

Magyar Narancs, 2020. Dúró Dóra ledarált egy mesekönyvet, mert szerinte meseország nem az aberráltaké. Magyar Narancs, [online] szeptember 25. Elérhető: <https://magyarnarancs.hu/feketelyuk/duro-dora-ledaralt-egy-mesekonyvet-mert-szerinte-meseország-nem-az-aberráltaké-133498> [2023.04.08.]

Mi Hazánk Mozgalom a Médiában, 2020. Meseország nem az aberráltaké! [video online] Elérhető: <https://www.youtube.com/watch?v=wNh1oQKJyUQ> [Hozzáférés dátuma: 2023.04.08.]

Nagy, S., 2013. Magyarországi LMBT... történelem. [online] Elérhető: <https://hatter.hu/sites/default/files/dokumentum/konyvlap/magyarorszag-i-lmbt-tortenelem-2013.pdf> [Hozzáférés dátuma: 2023.04.09]

Neuberger, E., 2022. Félrevezető statisztikákkal harcol a Fidesz a nyugati „nemátalakító műtétek örülete” ellen. Lakmusz, [online], január 11. Elérhető: <https://www.lakmusz.hu/felrevezeto-statisztikakkal-harcol-a-nematalakito-mutetek-orulete-ellen-a-fidesz/> [Hozzáférés dátuma: 2023.03.30.]

Smith, E. R. & Mackie, D. M., 2004. Szociálpszichológia. Budapest: Osiris Kiadó.

Takács, J., 2007. Az egyenlő bánásmód gyakorlatai. Az LMBT-embereket érintő társadalmi megkülönböztetés felszámolásának keretei Magyarországon. Budapest: ÚMK kiadó.

Takács, J. & Mocsonaki, L. & P. Tóth, T., 2007. A leszbikus, meleg, biszexuális és transznemű (LMBT) emberek társadalmi kirekesztettsége Magyarországon. Budapest: MTA SZKI.

Takács, J., ed., 2011. Homofóbia Magyarországon. Budapest: L'Harmattan kiadó.

Transzvanilla transznemű egyesület, 2017. Transz fogalmak, meghatározások [online] február 14. Elérhető: <https://transvanilla.hu/informaciok/altalanos/meghatarozasok> [Hozzáférés dátuma: 2023.04.23.]

valasztas.hu, 2022. Országos Népszavazás 2022. április 3. Összesített eredmények. [online] Elérhető: <https://vtr.valasztas.hu/nepszavazas2022> [Hozzáférés dátuma: 2023.03.30.]

Walduda, D., 2023. Biztonsági örök vertek meg egy orosz férfit Budapesten, mert „melegnek nézett ki”. humenonline, [online], január 01. Elérhető: <https://humenonline.hu/biztonsagi-orok-vertek-meg-egy-orosz-ferfit-budapesten-mert-melegnek-nezett-ki/> [Hozzáférés dátuma: 2023.04.14.]

Jogszabályjegyzék

1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásról. Elérhető: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99700031.tv> [Hozzáférés dátuma: 2023.03.24.]

2010. évi I. törvény az anyakönyvi eljárásról. Elérhető: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1000001.TV> [Hozzáférés dátuma: 2023.03.21.]

2011. évi Magyarország Alaptörvénye. Elérhető: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1100425.ATV> [Hozzáférés dátuma: 2023.03.20.]

2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről. Elérhető: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100190.tv> [Hozzáférés dátuma: 2023.03.24.]

2013. évi Magyarország Alaptörvényének negyedik módosítása. Elérhető: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1300325.ATV&txreferer=A1100206.TV> [Hozzáférés dátuma: 2023.03.20.]

2020. évi Magyarország Alaptörvényének kilencedik módosítása. Elérhető: <https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A2001222.ATV> [Hozzáférés dátuma: 2023.03.20.]

2021. évi LXXIX. törvény a pedofil bűnelkövetőkkel szembeni szigorúbb fellépésről, valamint a gyermekek védelme érdekében egyes törvények módosításáról. Elérhető: <https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A2100079.TV> [Hozzáférés dátuma: 2023.03.24.]

Interjúk

1. interjú: L., D., 2023. a Háttér Társaság ügyvivője. Budapest, február 07.

2. interjú: E., P., 2023. a Háttér Társaság jogi munkatársa. Budapest, február 16.

3. interjú: H., Zs., 2023. a Háttér Társaság ügyvivője. Budapest, március 09.

Mellékletek

1. sz. melléklet – szakmai interjú kérdések

1. Mit gondolsz az állam által használt házasságfogalommal illetően?
Alaptörvény 9. módosítás: Az Alaptörvény L) cikk (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:
„(1) Magyarország védi a házasság intézményét mint egy férfi és egy nő között, önkéntes elhatározás alapján létrejött életközösséget, valamint a családot mint a nemzet fennmaradásának alapját. A családi kapcsolat alapja a házasság, illetve a szülő-gyermek viszony. Az anya nő, az apa férfi.”
2. Hogyan definiálnád a házasságot?
3. Szerinted mennyire helytálló az állam családdefiníciója?
4. Mi a saját elképzelésed/definíciód a család fogalmáról?
5. Szerinted az LMBTQ+ emberek hogyan élték meg az őket érintő 2018-2022 közötti törvénybeli változásokat? **Változások:**
  - a. 9. alaptörvény módosítás → első kérdés
  - b. Anyakönyvi törvény: 69/B. § * (1) A személyazonosító adatok nyilvántartása tartalmazza
    - b) az érintett
      - be) születési nemét
  - (3) Az (1) bekezdés b) pont be) alpontjában meghatározott adat nem változtatható meg.
  - c. Gyermekvédelmi törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról: (6) A gyermek- és ifjúságpolitikáért felelős miniszter különös méltánylátást érdemlő esetben hozzájárulhat az egyedül örökbe fogadni szándékozó személy örökbebefogadásra való alkalmasságának gyámhatósági megállapításához. A miniszteri hozzájárulás megadásánál különösen figyelemmel kell lenni Magyarország Alaptörvénye XVI. cikk (1) bekezdésében foglaltakra.
  - d. Gyermekvédelmi „pedofil” törvény: 1. § (1) A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gyvt.) „A törvény célja és alapelvei” alcíme a következő 3/A. §-sal egészül ki:
„3/A. § A gyermekvédelmi rendszerben az állam védi a gyermekek születési nemének megfelelő önazonosságához való jogát.”
(2) A Gyvt. a következő 6/A. §-sal egészül ki:
„6/A. § E törvényben foglalt célok és gyermeki jogok biztosítása érdekében tilos tizenhét éven aluliak számára pornográf, valamint olyan tartalmat elérhetővé tenni, amely a szexualitást öncélúan ábrázolja, illetve a születési nemnek megfelelő önazonosságtól való eltérést, a nem megváltoztatását, valamint a homoszexualitást népszerűsíti, jeleníti meg.”
6. A 2021-es gyermekvédelmi törvény módosítása szerinted milyen hatást váltott ki a magyar társadalomban?
7. Szerinted az elmúlt 4 évben változott az LMBTQ+ közösség megítélése Magyarországon?
8. Ha igen, akkor milyen mértékű és milyen irányú volt ez a változás? (pozitív/negatív)
9. Ha nem, akkor mit gondolsz, miért nem változott és milyen jelenleg a közösség társadalmi megítélése?
10. Mik a tapasztalataid az LMBTQ+ közösséget érő atrocitásokkal kapcsolatban?
11. Az atrocitások esetében mit láttok jellemzőbbnek: családon belül vagy a családon kívül fordul elő gyakrabban?
12. A tapasztalataitok alapján milyen formában, illetve hol éri az LMBTQ+ közösség tagjait bántalmazás? (Fizikai/Verbális/Egyéb; Iskola/Munkahely/stb.)
13. Mik a legjellemzőbb megkeresés-típusok?
14. Tapasztaltatok 2018-2022 között pozitív vagy negatív irányú változást a házasság/örökbebefogadás/család témakörében a hozzátok érkezett megkeresések arányában, illetve mennyiségében?
15. Az esetleges törvénymódosítások után változtak az LMBTQ+ emberek érdekvérvényesítési lehetőségei az állami szerveknél? (nehezebb/könnyebb lett)
16. Ha negatív irányba változott, akkor milyen arányban tudtátok az ügyfelek érdekét sikeresen képviselni? Kell-e változtatni az eddig használt módszereken?
17. Mennyire jellemző, hogy az ügyfeleiteket bíróságon is képviselnetek kell?
18. Elmesélnél két ilyen esetet?
19. Ha a magyar igazságszolgáltatás nem nyújt támogatást vagy nem azt a megoldást nyújtja, ami kielégítő lenne, akkor hova tudtok továbbmenni, mely nemzetközi szervezetekhez? Az ott született ítéletet milyen arányban és milyen nehézségek árán sikerül elfogadtatni Magyarországon?
20. A szervezetetek miben látja a megoldást, hogy a társadalom kevésbé legyen kirekesztő az LMBTQ+ közösséggel szemben a jövőben?

2. sz. melléklet – mélyinterjú kérdések

1. Mit gondolsz az állam által preferált házasságfogalmat illetően?
Alaptörvény 9. módosítás: Az Alaptörvény L) cikk (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:
„(1) Magyarország védi a házasság intézményét mint egy férfi és egy nő között, önkéntes elhatározás alapján létrejött életközösséget, valamint a családot mint a nemzet fennmaradásának alapját. A családi kapcsolat alapja a házasság, illetve a szülő-gyermek viszony. Az anya nő, az apa férfi.”
2. Te a házasság milyen definícióját részesítenéd előnyben?
3. Szerinted mennyire helytálló az állam családdefiníciója?
Alaptörvény 9. módosítás: „[...]A családi kapcsolat alapja a házasság, illetve a szülő-gyermek viszony. Az anya nő, az apa férfi.”
4. Mi a saját elképzelésed/definíciód a család fogalmáról?
5. Mit gondolsz a bejegyzett élettársi kapcsolatáról? Mennyire felel meg ez az igényeidnek?
6. Érdeklődsz vagy érdeklődtél valaha az örökbefogadás iránt?
7. Ha igen, akkor hol tartasz most ebben a folyamatban?
8. Elmesélnéd a történetét?
9. Téged mely törvényi változások érintettek 2018-2022 között, és hogyan élted meg azokat?
  - a. 9. alaptörvény módosítás → első kérdés
  - b. Anyakönyvi törvény: 69/B. § * (1) A személyazonosító adatok nyilvántartása tartalmazza
b) az érintett
be) * születési nemét
(3) * Az (1) bekezdés b) pont be) alpontjában meghatározott adat nem változtatható meg.
  - c. Gyermekvédelmi törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról:
(6) * A gyermek- és ifjúságpolitikáért felelős miniszter különös méltánylást érdemlő esetben hozzájárulhat az egyedül örökbe fogadni szándékozó személy örökbefogadásra való alkalmasságának gyámhatósági megállapításához. A miniszteri hozzájárulás megadásánál különösen figyelemmel kell lenni Magyarországon Alaptörvénye XVI. cikk (1) bekezdésében foglaltakra.
  - d. Gyermekvédelmi „pedofil” törvény: 1. § (1) A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gyvt.) „A törvény célja és alapelvei” alcíme a következő 3/A. §-sal egészül ki:
„3/A. § A gyermekvédelmi rendszerben az állam védi a gyermekek születési nemének megfelelő önazonosságához való jogát.”
(2) A Gyvt. a következő 6/A. §-sal egészül ki:
„6/A. § E törvényben foglalt célok és gyermeki jogok biztosítása érdekében tilos tizennyolc éven aluliak számára pornográf, valamint olyan tartalmat elérhetővé tenni, amely a szexualitást öncélúan ábrázolja, illetve a születési nemnek megfelelő önazonosságtól való eltérést, a nem megváltoztatását, valamint a homoszexualitást népszerűsíti, jeleníti meg.”
10. Szerinted hogyan viszonyul a mai magyar társadalom az LMBTQ+ közösséghez?
11. Tapasztaltál 2018-2022 között Magyarországon attitűdbeli változást az LMBTQ+ közösség irányába? Ha igen, akkor milyen irányú és mértékű volt ez a változás?
12. Személy szerint mennyire voltál érintett ebben a változásban?
13. Mesélnél a személyes tapasztalataidról?
14. Téged ért valaha hátrányos megkülönböztetés vagy atrocitás? (szóbeli/fizikai) Milyen környezetben került sor erre és milyen mértékű volt?
(Család/munkahely/iskola/egyéb)
15. Mesélnél ilyen esetről?
16. Fordultál valaha LMBTQ+ szervezet támogatása nélkül a magyar igazságszolgáltatás szerveihez téged ért sérelem miatt?
17. Ha igen, akkor el tudnád mesélni az eset részleteit? Mit tapasztaltál az állami szervek részéről? Megfelelőnek tartottad a jogi eljárást? Elmesélnéd részletesen a tapasztalataidat?
18. Fordultál LMBTQ+ szervezethez segítségért?
19. Ha igen, akkor mikor történt ez az eset? Elmesélnéd a részleteket?
20. Ha nem vetted igénybe sem szervezetek, sem az állami igazságszolgáltatás segítségét, annak mi volt az oka?
21. Te miben látod a megoldást, hogy a társadalom kevésbé legyen kirekesztő az LMBTQ+ közösséggel szemben a jövőben?

NYILATKOZAT

Alulírott ..... NAGY-PETER FLÓRA ..... büntetőjogi felelősségem tudatában nyilatkozom, hogy a szakdolgozatomban foglalt tények és adatok a valóságnak megfelelnek, és az abban leírtak a saját, önálló munkám eredményei.

A szakdolgozatban felhasznált adatokat a szerzői jogvédelem figyelembevételével alkalmaztam.

Ezen szakdolgozat semmilyen része nem került felhasználásra korábban oktatási intézmény más képzésén diplomaszerezés során.

Tudomásul veszem, hogy a szakdolgozatomat az intézmény plágiumellenőrzésnek veti alá.

Budapest, 2023. év április ..... hónap 26 ..... nap

Nagy-Peter Flóra

hallgató aláírása